CİNLER VE KÖTÜLÜKLERİNDEN KORUNMA YOLLARI

Abdulhamid b. Abdurrahman es-Suheybânî

Çeviren
M.Beşir Eryarsoy

GURABA YAYINLARI

ÇATAL ÇEŞME SOKAK DEFNE HAN No: 27 / 9
CAĞLOĞLU / İSTANBUL
TEL: (0212) 526 06 05
FAX: (0212) 522 49 98
guraba@hotmail.com

İçindekiler

ÖNSÖZ

Hamd, âlemlerin Rabbi Allah'a mahsustur. Allah'ın salât ve selâmı, yarattıklarının en şereflisi, Rasûllerinin en faziletlisi Abdullah oğlu Muhammed'e, onun aile halkına ve bütün ashabına. İmdi:

Şüphesiz müslümanın açık ve net bir şekilde bilmesi gereken en önemli konulardan birisi de insanın zıttı bir yaratık olan ve “cin” diye bilinen varlıklara dair bilgidir. Bu hayret verici varlık hakkında Kur'ân-ı Kerim'de pekçok âyet-i kerimeler olduğu gibi, sünnet-i seniyye kitapları da onlara dair bilgilerle dolup taşmaktadır. İslâmın önder ilim adamları da pek çok eserlerinde onları sözkonusu etmişlerdir.

Cinler konusunun Kitap ve Sünnette ve İslâmın pekçok kaynaklarında işgal ettiği bu geniş yer dolayısıyla onları tanıtacak, niteliklerini belirtecek, hayır ve şerlerini açıklayacak, kötülüklerinden sakınmaya yardımcı olacak araçları sözkonusu edecek özlü, ayrı bir eser kaleme almanın oldukça önemli olduğunu gördüm. Özellikle cahilliğin yaygınlaştığı, sapmak ve saptırmak için cinlerin kâfirlerinden birtakım bilgiler alan büyücü ve kâhinlerle ilişkinin çoğaldığı böyle bir zamanda bunun önemi daha da artmaktadır.

Aynı şekilde onların sözkonusu edilmesi, günümüzde kâfir cinlerin sar'a türü birtakım tasallutları musibeti ile karşı karşıya kalanlara bir irşad ve bir uyarı da bulunmaktadır. Böylelikle bu musibete düçar olanlar, bunun bir deneme ve sınama olduğunu, böyle bir musibete uğrayıp sabreden kimsenin mükafâtının cennet olduğunu bilmiş olacaklar. Nitekim bu husus (Peygamber döneminde) sar'aya düşen kadın ile ilgili kıssada böylece vârid olmuştur.

Konunun çeşitli kitaplarda dağınık bir şekilde bulunan pekçok incelikleri ve gizli noktası vardır. Bunlar ancak uzun boylu inceleme ve tetkik yoluyla bilinebilir. Ben gücüm yettiği kadarıyla bunları bu küçük eserde ortaya koymaya çalıştım. Konuyu dört temel başlık altında ele aldım. Bu temel başlıkların herbirisinin altında İslâm alimlerinin çeşitli eserlerinde dağınık bir şekilde bulunan ulaşabildiğim bilgileri kaydettim. Sözkonusu temel başlıklar şunlardır:

1. Belli bir açıklama ile birlikte cinlerin tanımı

2. Niteliklerinin sözkonusu edilmesi

3. Cinlerin insanlara eziyet vermeleri ve bunun keyfiyeti

4. Kötülüklerinden korunma yolları

Bu hususta sahip olabildiğim gücümü ve vaktimi harcadım. Yüce Allah'tan kıyamet gününde bunu iyiliklerimle birlikte tartmasını, bununla bütün müslümanlara fayda sağlamasını niyaz ederim. Başarım ancak Allah'tandır. Ona tevekkül eder, Ondan yardım dilerim. Allah, emin ve kerim peygamberine, bütün ashab ve tabiîne, kıyamet gününe kadar onlara uyacak olanlar, salât ve selâm eylesin.

Abdu'l-Hamid b. Abdu'r-Rahman es-Suheybânî

28/8/1420 H.

Sözlük Ve Terim Anlamıyla Cin

Sözlükte cin çoğul bir cins isimdir, tekili "cinnî" diye gelir. Bu (gizlenmek) demek olan "el-ictinân" kökünden gelmektedir ki; bu da örtü ile örtülmek, gizlenip saklanmak demektir. Onlara bu ismin veriliş sebebi insanlara karşı örtülü olmaları ve görünmeyişleridir.1[1] Çoğulu "cennân" diye geldiği gibi; çoğul olarak onlardan "el-cinne" diye de sözedilir.2[2]
Kendimizi kendisi ile koruduğumuz ve onunla örtündüğümüz herbir şey "cünne (kalkan)"dır. Buhârî'nin oruç bahsinde rivayet ettiği Nebi *Sallallahu aleyhi vesellem*'in *"oruç bir cünnedir (kalkandır)"* yani bir koruyucudur, hadisinde de bu lafız kullanılmıştır. Çünkü oruç kişiyi masiyetlerden korur.
"Cenin"e bu ismin veriliş sebebi annesinin karnında gizli ve örtülü oluşundan dolayıdır. Yüce Allah'ın: *"Ve analarınızın karnında ceninler halinde iken."* (en-Necm, 53/32) buyruğunda da bu lafız kullanılmıştır.3[3]
"Cennet"e bu adın veriliş sebebi ise, bir kısmı diğerini örtecek şekilde ağaçlarının çok oluşundan dolayıdır.4[4]
Terim olarak "cinn"e gelince: Onlar insanların mükellefiyetlerine benzer şekilde mükellef kılınmış, irade ve akıl sahibi, maddeden soyutlanmış, duyu organlarından saklanıp perdelenmiş, gerçek tabiat ve suretlerinde görülmeyen yiyip içen, evlenen, zürriyetleri bulunan ve âhirette amellerinden sorumlu tutulacak olan ruhlardan bir çeşittirler.5[5]
Bir kimse: Cin ile şeytanlar arasındaki fark nedir, diye sorarsa, cevap şudur:
Şeytanlar cinlerin azgınlarıdır. Yüce Allah'ın şu buyruğu bunu anlatmaktadır:
"(Yahudiler) şeytanların Süleyman'ın mülkü (nübuvvet ve hükümdarlığı) aleyhine uydurdukları şeylere uydular. Halbuki Süleyman (büyü yaparak) kâfir olmadı... Fakat o şeytanlar kâfir oldular. İnsanlara büyüyü ve Bâbil'deki iki meleğe Harut ve Marut'a indirilen şeyleri öğretiyorlardı. Halbuki o iki melek: 'Biz ancak imtihan (için)iz. Sakın (büyü yapıp da) küfre girme' demedikçe kimseye büyü öğretmezlerdi..." (el-Bakara, 2/102)
Çoğul olan (ve şeytanlar demek olan): "Şeyâtîn"in tekili "şeytân"dır. Bu da uzak oldu anlamında "şetana"den alınmıştır. Ancak bu lafız sadece cinlerin azgın olanları hakkında kullanılmakla kalmayıp, aynı şekilde cin ve insanlardan taşkınlık yapan ve eziyet veren herbir varlık hakkında da kullanılabilir. Nitekim yüce Allah: *"İnsan ve cin şeytanları..."* (el-En'âm, 6/112) diye buyurmaktadır. Münafıklar hakkında da: *"Ama kendi şeytanlarıyla başbaşa kaldıklarında: 'Biz sizinle beraberiz...' derler."* (el-Bakara, 2/14) diye buyurulmaktadır ki, onların cin ve insanlardan olan arkadaşları kastedilmektedir.6[6]

Cinlerin Varlığına İman Etmenin Hükmü

Cinlerin varlığına inanmanın ve varlıklarını kabul etmenin hükmü nedir? Onların varlıklarını kabul etmeyen için günah sözkonusu mudur? diye sorulursa şöyle cevap verilir:

1[1] Cinler, ileride tanımları yapılırken görüleceği üzere gerçek suretleri ve tabiatları üzere görülemezler. Böylelikle bu görüş ile onların insan, yılan, köpek ve başka şekillerde şekillenebileceklerine dair gelmiş rivayetler arasında bir çelişki olmadığı ortaya çıkmaktadır. Bu yolla da İmam Şafiî'nin: "Her kim cinleri gördüğünü iddia ediyorsa biz onun şehadetini kabul etmeyiz" sözü de doğru bir şekilde anlaşılabilmektedir. Bunu Ebu Nuaym, el-Hilye (IX, 141)'de zikretmiş bulunmaktadır ki, onların gerçek suret ve tabiatlarında görülmeleri iddiasını kastetmektedir.
2[2] Bk. el-Kamusu'l-Muhît, s. 1532, c.n.n maddesi; Lisânu'l-Arab, XIII, 95
3[3] Bk. Râğıb el-İsfahânî, el-Müfredât, s. 98
4[4] Bk. el-Ezheri, Tehzibu'l-Luga, X, 499
5[5] Bk. İbn Hazm, el-Fısal fi'l-Mileli ve'l-Ahvai ve'n-Nihal, V, 12; İbn Hacer, Fethu'l-Bari, VI, 344; el-Münavi, Feyzu'l-Kadir, I, 113
6[6] Râğıb, el-Müfredât; Ayrıca bk. Fethu'l-Bari, VI, 344

Kitab-ı aziz ve pâk sünnet -ileride geleceği üzere- varlıklarına delil teşkil etmekte olduğu gibi, icmâ' da onların varlıklarına delâlet etmektedir. Buna göre herhangi bir kimsenin varlıklarını inkâr etmesi caiz olamaz. İbn Hazm'ın "el-Fısal fi'l-Mileli ve'l-Ahvâi ve'n-Nihal" adlı eserinde şöyle denilmektedir:7[7] "Bütün müslümanlar bu hususu icmâ' ile kabul etmişlerdir. -Yani cinlerin varlığını ve onların Allah tarafından yaratılmış olduklarını ittifakla kabul etmişlerdir.- Hatta hristiyanlar, mecusiler, sabiîler ve -yalnızca Samiralılar müstesnâ- yahudilerin çoğunluğu da var olduklarını ittifakla kabul etmişlerdir. Dolayısıyla bir kimse cinleri inkâr etse yahutta onlar hakkında bu açık hüküm ve ifadenin dışına çıkaracak şekilde bir tevilde bulunsa kanı ve malı helâl kafir bir müşriktir."

Şeyhu'l-İslam İbn Teymiye de şöyle demektedir: "Cinlerin varlığı hususunda müslüman mezheplere mensup hiçbir kimsenin muhalefeti yoktur. Yüce Allah'ın onlara Muhammed *Sallallahu aleyhi vesellem*'i peygamber olarak gönderdiğinde de. Kâfirlerin çeşitli fırkalarının büyük çoğunluğu da cinleri kabul eder. Kitap ehli olan yahudilerle hristiyanlar da müslümanların kabul ettikleri gibi cinleri kabul ederler. Bazı müslüman taifeleri arasında -Cehmiye ve Mutezile gibi- bunu inkâr edenler bulunduğu gibi; kitap ehli mensupları arasında da inkâr eden küçük bir kesim bulunmuştur. Bununla birlikte bu taifelerin de çoğunluğu ve önderleri bunu kabul etmektedirler. Çünkü cinlerin varlığı ile ilgili peygamberlerin bildirdikleri haberler kesin bir bilgi ifade edecek şekilde tevâtür ile gelmiştir. Yine kesin olarak bilinen şu ki, onlar diri, akıllı, irade ile iş yapan varlıklardır. Hatta onlara emirler ve yasaklar dahi verilmiştir. Cinler bazı inkârcıların ileri sürdükleri gibi, varlıkları insana yahut başka varlıklara bağlı sıfat ve araz türünden değildir. Cinlerin varlıkları peygamberlerden açık ve kesin bir tevâtür ile gelmiş olduğuna göre, avam ve havas da bunu bu şekilde bildiği için, peygamberlere iman eden taifelerden büyük sayılabilecek herhangi bir taife için onları inkâr etmeye imkân yoktur. Tıpkı peygamberlere iman eden taifelerden büyük herhangi bir taifenin melekleri, bedenlerin ölümden sonra dirilişini, bir, tek ve ortaksız olarak sadece Allah'a ibadeti, yüce Allah'ın insanlardan yarattıklarına bir rasûlü peygamber olarak gönderdiğini ve buna benzer peygamberlerden tevatür yoluyla gelen avamın da, havasın da bildiği bütün haberleri inkâr etmeye imkan bulunmadığı gibi ve tıpkı avamın da, havasın da tevatür yoluyla bildiği Musa Aleyhisselam'ın Firavun'a peygamber olarak geldiği, Firavun'un suda boğulduğu, Mesih Aleyhisselam'ın yahudilere geldiği, onların ona düşmanlık ettikleri, Muhammed *Sallallahu aleyhi vesellem*'in Mekke'de peygamber olarak ortaya çıkıp, Medine'ye hicret ettiği, Kur'ân'ı ve apaçık şer'î hükümleri getirdiği, az miktardaki yemeği ve içeceği arttırmak, ancak yüce Allah'ın bildirmesiyle müstesna hiçbir insanın bilmesine imkân bulunmayan geçmiş ve gelecek gaybe haber vermesine dair bilgilerin ve başkalarının tevatür yoluyla ulaştığı gibi.8[8]

Cinlerin Nitelikleri

Pek büyük cin âlemine bakan bir kimse, Kitab-ı Aziz'de ve sahih sünnette vârid olmuş bulunan niteliklerini incelemeden onları iyi bir şekilde tanımasına imkân yoktur. Bundan dolayı onların niteliklerini açık bir şekilde sözkonusu etmek gerekir. Ben bu hususları aşağıdaki şekilde açıklamak isterim:

1. Cinler ateşten yaratılmışlardır. Yüce Allah şöyle buyurmaktadır:

"Cinleri de daha önceden (deri gözeneklerinden) içeriye giren yakıcı ateşten yarattık." (el-Hicr, 15/27)

Yine yüce Allah bir başka yerde şöyle buyurmaktadır:

"Cinni de dumansız ateşten yarattık." (er-Rahmân, 55/15)9[9]

7[7] V, 12

8[8] Mecmûu'l-Fetâvâ, XVIIII, 10-11

9[9] Bk. İbn Hazm, el-İhkâm, II, 166

Muslim, Sahih'inde Zühd bahsinde, Âişe *Radıyallahu anha*'dan şöyle dediğini rivayet etmektedir:
"Melekler nurdan yaratıldı. Cinler de dumansız ateşten yaratıldı. Âdem de size anlatılan şeyden yaratıldı."
2. Cinler insanlardan daha önce yaratılmışlardır. Alusî, Ruhu'l-Meân'i adlı tefsirinde[10[10]] yüce Allah'ın: *"Andolsun ki biz cehennem için cin ve insanlardan çok kimseler yaratmışızdır."* (el-A'raf, 7/179) buyruğunu açıklarken şunları söylemektedir: "Cinlerin önce sözkonusu edilmesi, insanlara göre daha çok tanınmaları, sayıca daha çok olmaları ve yaratılışları itibariyle daha önceden yaratılmış olmaları dolayısıyladır."
3. Cinler yerler, içerler. Buna delil de Muslim'in Sahih'inde Eşribe (içecekler) bölümünde İbn Ömer *Radıyallahu anh*'ın rivayet ettiği hadistir. Buna göre Rasûlullah *Sallallahu aleyhi vesellem* şöyle buyurur:
"Sizden herhangi bir kimse yediğinde sağ eliyle yesin, içtiğinde de sağ eliyle içsin. Çünkü şeytan sol eliyle yer ve sol eliyle içer."
Ebû Dâvûd'un Sünen'inde Tahare bölümünde İbn Mesud *Radıyallahu anh*'dan şöyle dediği rivayet edilmektedir: "Cinlerden bir heyet Peygamber *Sallallahu aleyhi vesellem*'in yanına gelerek şöyle dediler:
"Ey Muhammed! Sen ümmetine kemik, tezek yahutta kömür ile istincâ yapmalarını (pisliklerini temizlemelerini) yasakla! Çünkü yüce Allah onlarda bizim için bir rızık var etmiştir." Bunun üzerine Peygamber *Sallallahu aleyhi vesellem* bu işi yasakladı.
Cinlerin iman edenlerinin yiyeceklerinin üzerinde Allah'ın adı anılan şeyler olduğu, kâfir olanlarının, üzerinde Allah adı anılmayan şeyler olduğu da söylenmiştir. Bu açıklamayı İmadu'd-Din el-Âmirî "Behcetu'l-Mehâfil" adlı eserinde yapmıştır.
Cinlerin yiyeceklerinin kemik ve tezek, içeceklerinin ise köpük olduğuna dair sünnette sözkonusu edilen malumat ile ilgili olarak İbn Abdi'l-Berr şunları söylemektedir: "Bu gibi şeyler akıl ile idrâk edilemeyen ve herhangi bir esasa göre kıyası yapılamayan şeylerdir. Bunlarda yüce Allah'ın bize vermediği bilgileri kendisine verdiği peygamberimize teslimiyet sözkonusudur."
Yine İbn Abdi'l-Berr şunları söylemektedir: "Cinlerin hepsinin yemek yiyen ve içen varlıklar olma ihtimali olduğu gibi, bazılarının böyle olmama ihtimali de vardır."[11[11]]
ez-Zerkânî'nin (Muvatta) Şerhinde şu ifadeler yer almaktadır: İbnu'l-Arabi dedi ki: "Cinlerin yemek yemediklerini, içmediklerini söyleyen bir kimse, inkârcılığın tuzağına ve doğru olmayan bir yola düşmüş olur. Hatta bütün şeytanlar ve bütün cinler yerler, içerler, evlenirler ve çocukları olur, ölürler. Bu aklen mümkün olabilen bir şeydir. Ayrıca bu hususta şer'i deliller de vârid olmuş, haberler birbirlerini pekiştirir durumdadır. Dolayısıyla bu muhtevanın dışına ancak akılsızlar çıkar. Onların yemeklerinin koklamak olduğunu söyleyen bir kimse, ilmin kokusunu dahi almamıştır. Âkâmu'l-Mercan adlı eserin müellifi de şöyle demektedir: "Genel deliller bütün cin türlerinin yediklerini, içtiklerini ortaya koymaktadır."
4. Cinler evlenirler, nesilleri çoğalır, zürriyetleri vardır.
Yüce Allah şöyle buyurmaktadır:
"Onlar sizin düşmanınızken, siz beni bırakıp da onu ve onun soyunu veliler (dostlar) mi ediniyorsunuz?" (el-Kehf, 18/50)
İmam İbn Cerir et-Taberî -Allah'ın rahmeti üzerine olsun- diyor ki: "İblisin zürriyeti (soyu), Âdemoğullarına hücum eden şeytanlardır."[12[12]]
Ayrıca senedini zikrederek Mücahid'den: *"Onu ve soyunu veliler mi ediniyorsunuz?"* (el-Kehf, 18/50) buyruğu hakkında onun zürriyetini demek olup, onlar da şeytanlardır dediğini rivayet etmektedir.[13[13]]

[10[10]] IX, 119
[11[11]] İbn Abdi'l-Berr, *et-Temhîd*, XI, 116
[12[12]] *Câmiu'l-Beyân*, VIII, 237
[13[13]] *Câmiu'l-Beyân*, VIII, 237

Cinlerin evlendiklerine ve soylarının olduğuna delil olarak gösterilen hususlardan birisi de Buhârî, Muslim, Tirmizî, Nesâî, İbn Mâce, Darîmî ve Ebû Dâvûd'da sabit olan Enes b. Malik *Radıyallahu anh*'ın şöyle dediğine dair nakledilen rivayettir: Rasûlullah *Sallallahu aleyhi vesellem* helaya girdiği vakit: *"Allah'ım hubsdan ve habâisden sana sığınırım"* derdi.
Avnu'l-Ma'bud Şerhu Sünen-i Ebi Davud'da[14[14]] şunları söylemektedir: "Hattabi dedi ki: Hubs, şeytanlar ve onların dişileridir. Hubs habisin çoğuludur. Habâis ise habise'nin çoğuludur. Bununla şeytanların erkeklerini ve dişilerini kastetmektedir."
İnsanlarla cinler arasında evlilik mümkün müdür? diye sorulursa şöyle denilir: Bu sorunun cevabını Şeyhu'l-İslam İbn Teymiyye şöylece vermektedir: "İnsanlarla cinler birbirleriyle evlenebilirler. Onlardan çocuk da dünyaya gelebilir. Bu çok rastlanan ve bilinen bir husustur."[15[15]]
Buna yüce Allah'ın huriler hakkındaki şu buyruğu da delil gösterilebilir:
"O ikisinde de bunlardan evvel ne bir insanın, ne bir cinnin asla dokunmadığı, gözlerini yalnız eşlerine dikmiş (huri)ler vardır." (er-Rahman, 55/56)
İbnu'l-Cevzi, Zadu'l-Mesîr adlı eserinde[16[16]] şunları söylemektedir: "Bu ayet-i kerime'de cinden olan bir erkeğin tıpkı insan erkeği gibi, kadın ile ilişki kurduğuna delil vardır."
5. Cinler birbirlerine karşı merhametlidirler.
Buna delil Muslim'in Sahih'inde tevbe bölümünde Ebu Hureyre *Radıyallahu anh*'dan Peygamber *Sallallahu aleyhi vesellem*'in şöyle buyurduğuna dair naklettiği rivayettir:
"Şüphesiz Allah'ın yüz rahmeti vardır. Bundan bir tek rahmeti cinler, insanlar, hayvanlar ve haşerelere indirdi. Bununla birbirlerine bağlanır, birbirlerine merhamet ederler ve bununla yırtıcı hayvanlar yavrularına şefkat gösterirler. Allah doksandokuz rahmetini ertelemiştir. Bunlarla kıyamet gününde kullarına merhamet buyuracaktır."
6. Cinler mükelleftirler
Yüce Allah şöyle buyurmaktadır:
"Ben cinleri de, insanları da ancak bana ibadet etsinler diye yarattım. Ben onlardan bir rızık da istemiyorum. Bana yemek yedirmelerini de istemiyorum. Çünkü şüphesiz ki Allah'tır, hem rızkı veren, hem pek çetin kudret ve kuvvet sahibi olan." (ez-Zariyat, 51/56-58)
İbn Kayyim -Allah'ın rahmeti üzerine olsun- diyor ki: "Yüce Allah onları ibadet etmek için yarattığını bildirmektedir. Aynı şekilde kendisine ibadet etsinler diye onlara rasûller göndermiş ve bu peygamberlere kitaplarını indirmiştir. O halde ibadet onların kendisi için yaratıldıkları yaratılış amaçlarıdır. Onlar terkedilip bırakılsınlar diye yaratılmadılar. Çünkü böyle bir iş, yokluk ile alakalı bir durumdur, yokluk mükemmelliğin sözkonusu olmadığı bir haldir. Oysa emrolunana uymak bundan farklıdır. Çünkü bu varlık ile alakalı bir durumdur ve varolması istenen bir iştir."[17[17]]
Tirmizî'nin, Sünen'inde, Ebu Hureyre *Radıyallahu anh*'dan sabit olan rivayete göre Peygamber *Sallallahu aleyhi vesellem* şöyle buyurmuştur:
"Ben diğer peygamberlere altı özellikle üstün kılındım..." Rasûlullah *Sallallahu aleyhi vesellem* bunlar arasında: *"Ve ben bütün yaratılmışlara peygamber olarak gönderildim"* diye buyurmuştur. Tirmizî dedi ki: Bu hasen, sahih bir hadistir.
Peygamber *Sallallahu aleyhi vesellem*'in: *"Ve ben bütün yaratılmışlara peygamber olarak gönderildim"* buyruğundan kasıt, onların cinlerine de, insanlarına da peygamber gönderildiğidir. Nitekim buna tanıklık etmek üzere Darimî Sünen'inin mukaddimesinde İbn Abbas *Radıyallahu anh*'dan şunu rivayet etmektedir: Ona: Onun -yani Peygamberimizin- diğer peygamberlere üstünlüğü nerededir, diye soruldu. İbn Abbas dedi ki: Yüce Allah: *"Biz gönderdiğimiz her peygamberi -kendilerine apaçık anlatsın diye- ancak kendi kavminin dili ile gönderdik."* (İbrahim, 14/4) diye buyurmaktadır. Yine yüce Allah Muhammed *Sallallahu*

[14[14]] el-Azimâbâdî, *Avnu'l-Mabud*, I, 12; Ayrıca bk. el-Münavî, *Feyzu'l-Kadir*, I, 99
[15[15]] *Mecmûu'l-Fetavâ*, XVIIII, 39; Ayrıca bk. İbnu'l-Kayyim'in Haşiyesi, XIV, 8
[16[16]] VII, 315
[17[17]] İbnu'l-Kayyim, Bedâiu't-Tefsir, IV, 248

aleyhi vesellem'e: *"Biz seni ancak bütün insanlar için gönderdik."* (Sebe', 34/28) diye buyurmaktadır. Böylelikle onu hem cinlere, hem insanlara peygamber olarak göndermiştir.
İbn Hacer der ki: "Cinlerin mükellef oldukları ortaya çıktığına göre, onlar tevhidi kabul etmekle ve İslâmın rükünlerini yerine getirmekle yükümlüdürler. Bunların dışında kalan diğer fer'î hükümlere gelince, bu hususta görüş ayrılığı vardır. Çünkü tezek ve kemik kullanımının nehyedildiğine ve bunların cinlerin azıkları olduğuna dair sabit olan rivayetler vardır."18[18]
7. Cinlerin müslümanı, kafiri, salih olanı, olmayanı vardır.
Yüce Allah cinlerin şöyle dediklerini haber vermektedir:
"Gerçekten biz kimimiz salih kimseleriz, kimimiz bundan aşağıdadır. Biz çeşit çeşit yollara ayrılmışız." (el-Cin, 72/11)
Beğavî, Meâlimu't-Tenzîl adlı tefsirinde şunları söylemektedir:19[19] Yüce Allah'ın: *"Kimimiz bundan aşağıdadır"* buyruğu salihlerden değildir, demektir. *"Biz çeşit çeşit yollara ayrılmışız."* Çeşitli cemaatlere, değişik sınıflara ayrılmışız. Mücahid dedi ki: Müslümanlar ve kâfirler olarak ayrılmışız demek istemektedirler, diye açıklamıştır.
Farklı hevâ ve mezheplere ayrılmışız, diye de açıklanmıştır. el-Hasen ve es-Süddi: Cinler de sizin gibidir. Kimileri kaderiyecidir, kimileri mürcieci, kimisi de rafızidir. İbn Keysan dedi ki: İnsanların hevâları gibi herbir fırkanın da kendisine göre bir hevâsı bulunan değişik gruplara ayrılmışlardır. Said b. Cübeyr dedi ki: Çeşitli renklerdeyiz demektir. Ebu Ubeyde: "Çeşitli sınıflar, demektir" diye açıklamıştır.
Yüce Allah aynı şekilde onlardan şöyle dediklerini haber vermektedir:
"Gerçekten kimimiz müslümanlar, kimimiz zalimleriz. Müslüman olmuşlar, işte onlar doğru yolu aramış olanlardır. Zalim olanlara gelince onlar cehenneme odundurlar." (el-Cin, 72/14-15)
"Zalim olanlar" kâfir olanlardır. Cinler arasında samimi müslümanların varlığına tanıklık eden buyruklardan birisi de yüce Allah'ın şu buyruğudur:
"Hatırla ki, cinlerden bir grubu Kur'ân'ı dinlesinler diye sana yöneltmiş idik. Onun huzuruna geldiklerinde: 'Susup dinleyin' dediler. (Okunması) bitirilince de kavimlerine uyarıcılar olarak döndüler. Dediler ki: 'Ey kavmimiz, biz Musa'dan sonra indirilmiş olup, kendinden öncekileri doğrulayan, hakka ve dosdoğru yola ileten bir kitap dinledik. Ey kavmimiz! Allah'ın davetçisinin çağrısını kabul edin ve ona iman edin, ta ki Allah günahlarınızdan bir kısmını bağışlasın ve sizi acıklı bir azaptan kurtarsın. Kim Allah'ın davetçisinin çağrısını kabul etmezse o yeryüzünde (Allah'ı) âciz bırakıcı değildir. Onun ondan başka dost ve yardımcıları da olmaz. İşte onlar apaçık bir sapıklık içindedirler.'" (el-Ahkaf, 45/29-32)
Bu buyruk cinlerden mü'min olan bu topluluğun, dinledikleri Kur'ân-ı Kerim'in ne kadar ileri ölçüde büyük etkisi altında kaldıklarına derin bir işaret taşımakta, kendi kavimlerini imana ve İslâma davet edecek kimseler olmakla sahip oldukları pek büyük ayırıcı özelliklerini açığa çıkarmaktadır. Bunlar kalpte huşû'u ve yakîni harekete getiren anlardır. Aynı zamanda Kur'ân-ı Kerim'den ve imandan yüz çeviren herkesi uyarıp, tehdit etmektedir. Eğer bu kitabın hitabına boyun eğmez ve onu indirene teslim olmazsa, o kimse için cehennem ateşinden başka bir karşılık verilmeyecektir. Orası ne kötü bir duraktır:
"Kim Rabbinin zikrinden yüz çevirirse onu zorlu bir azaba sokar." (el-Cin, 72/17)
Aynı zamanda bu olay, mü'min kimseleri İslâmı tebliğ etmekte, İslam davetini insanlara ulaştırmakta olanca gayreti ortaya koymak için de gayrete getirmektedir:
"Allah'a davet eden, salih amel işleyen ve: 'Şüphesiz ki ben müslümanlardanım' diyen kimseden daha güzel sözlü kim olabilir?" (Fussilet, 41/33)
Cinlerden bir kısmının mü'min ve müslüman olduğuna delil gösterilebilecek rivayetlerden birisi de, Muslim'in Namaz bölümünde zikrettiği İbn Abbas *Radıyallahu anh*'ın şu sözleridir: Rasûlullah *Sallallahu aleyhi vesellem* cinlere ne Kur'ân okudu, ne de onları gördü. Rasûlullah *Sallallahu aleyhi vesellem* ashabından bir grup ile birlikte Ukaz panayırına doğru gittiler. O

18[18] Fethu'l-Bârî, VIII, 240
19[19] Meâlimu't-Tenzil, VI, 345; Ayrıca bk. İbn Abdi'l-Berr, et-Temhid, XI, 117

sırada şeytanlar ile semadan haber almaları arasında bir engel konulmuştu. Onlara gökten alevli ateşler gönderildi. Şeytanlar kavimlerine geri döndüklerinde:
“Size ne oluyor dediler”, onlar:
“Bizimle semanın haberi arasına engel konuldu ve üzerimize alevli ateşler gönderildi”, dediler. Öbürleri
“bu ancak meydana gelmiş önemli bir olay sebebiyle olmuştur. Haydi yeryüzünün doğularına, batılarına gidiniz.” Tihâme tarafına doğru yola koyulmuş grup, -Peygamber *Sallallahu aleyhi vesellem* Nahle denilen yerde iken. Ukaz'a doğru gidiyorlarken orada ashabına sabah namazını kıldırdığını gördüler. Kur'ân'ı duyunca ona kulak verdiler ve:
“İşte bizimle semanın haberi arasına engel olan budur”, dediler. Bunun üzerine kavimlerine geri döndüler ve:
“Ey kavmimiz dediler. Biz hayret veren bir Kur'ân dinledik. O dosdoğru yola iletiyor. Bu sebeple biz de ona iman ettik, Rabbimize hiç kimseyi ortak koşmayız.” Bunun üzerine yüce Allah, Peygamber *Sallallahu aleyhi vesellem*'in üzerine: *"De ki: 'Bana şu vahyolundu: Cinlerden bir topluluk beni dinlediler...'"* (el-Cin, 72/1) buyruklarını indirdi.
Aynı şekilde cinlerden müslüman olanların varlığına delil gösterilebilecek hususlardan birisi de yine Muslim'in Sahih'inin Tefsir bölümünde Abdullah (b. Mesud) dan naklettiği şu rivayettir: *"Onların o tapındıkları da rablerine hangisi daha yakın olacak diye yol ararlar"* buyruğu hakkında (Abdullah b. Mesud) dedi ki: “İnsanlar bir topluluk, cinlerden bir topluluğa ibadet ve dua ediyorlardı. Nihayet cinlerden bir topluluk İslâma girdi, fakat insanlar onlara ibadete devam etti. İşte bunun üzerine: *"Onların o tapındıkları da rablerine hangisi daha yakın olacak diye yol ararlar."* âyeti nâzil oldu.”
Müslüman cinlerin güzel amelleri, iyi fiilleri vardır. Meselâ, Beyhaki'nin Şuabu'l-İman adlı eserinde nakledildiğine göre onlar iyiliği emreder, yalan ve kötülükten uzak tutmaya çalışırlar. Yine Taberânî'nin, el-Mu’cemu'l-Kebir'inde belirtildiği üzere onlardan kimisi kulun dikkatini tevhide çeker ve onu şirkten sakındırır.[20[20]] Bezzar'ın Müsned'inde belirtildiğine göre onlardan kimileri namaz kılan mü'minle birlikte namaz kılarlar, mü'minin Kur'ân okuması ile birlikte Kur'ân okurlar ve onu dinlerler.[21[21]] İbn Ebi Şeybe'nin, Musannef'inde[22[22]] ile el-Hallal'in es-Sünne[23[23]] adlı eserinde belirtildiği üzere Ömer *Radıyallahu anh*'ın öldürülmesi dolayısıyla onların bir kesimi ağlamıştır. Aynı şekilde yine el-Hallâl'ın es-Sünne[24[24]] adlı eserinde Osman *Radıyallahu anh*'ın öldürülmesi için de ağladıkları gibi, Huseyn *Radıyallahu anh*'ın öldürülmesi üzerine de ağladıkları zikredilmiştir.[25[25]]
Birisi: Cinler arasında sahabi sayılacak kimseler var mıdır? diye sorarsa şöyle cevap verilir:
Buhârî'nin sahabiyi: “Müslüman olarak Nebi *Sallallahu aleyhi vesellem*’le sohbette bulunan yahut onu gören kimsedir” diye açıklamasını sözkonusu eden İbn Hacer şunları söylemektedir: "Acaba bu bütün Adem oğullarına mı hastır, yoksa onların dışındaki diğer akıl sahiplerini de kapsayacak bir genellikte midir? Bu düşünülmesi gereken bir husustur. Cinleri sözkonusu edecek olursak, tercihe değer husus onların bu kapsama girdikleridir. Çünkü Peygamber *Sallallahu aleyhi vesellem*'in onlara da peygamber olarak gönderildiği kesindir. Onlar da mükelleftirler. Aralarında isyankârlar vardır, itaatkârlar vardır. Aralarından ismi bilinenlerin ashab-ı kiram arasında anılmasında tereddüt etmemek gerekir. Her ne kadar İbn

[20[20]] Bk. Taberânî, el-Mu’cemu'l-Kebir, IV, 214
[21[21]] Bk. el-Bezzar, Müsned, VII, 97, rivayet no: 2655; Ayrıca bk. Hilyetu'l-Enbiya, VI, 245; Ebu Ya'la, el-İrşad, II, 187
[22[22]] VI, 357
[23[23]] II, 316
[24[24]] II, 339
[25[25]] Mecmâu'z-Zevâid, IX, 199'da şunları söylemektedir: "Hadisi Taberânî rivayet etmiş olup, ravileri arasında tanımadığım kimseler vardır." Ayrıca bk. Fethu'l-Kadir, I, 205

Kesir bu hususta Ebu Musa'yı[26[26]] ayıplamakta ise de bu hususta herhangi bir delile dayanmamaktadır."[27[27]]

8- Cinlerin şeytanları kendilerine itaat eden büyücü ve benzeri insan şeytanlarına yardımcı olmak üzere semâdan bilgi çalmaya çalışırlar.

Buna Muslim'in Sahih'inde selâm bahsinde rivâyet ettiği Abdullah b. Abbas *Radıyallahu anh*'ın şu sözleridir: Peygamber ashabından ensardan bir adamın bana haber verdiğine göre, bir gece Rasûlullah *Sallallahu aleyhi vesellem* ile birlikte oturuyorlarken bir yıldız kaydı ve etrafı aydınlattı. Rasûlullah *Sallallahu aleyhi vesellem* onlara şöyle sordu:

"Bunun gibi bir yıldız kaydığı zaman cahiliye döneminde ne diyordunuz?" Onlar:

"Allah ve Rasûlü daha iyi bilir", dediler. Biz şöyle diyorduk:

"Bu gece büyük bir kişi dünyaya geldi, büyük bir kişi öldü." Bunun üzerine Rasûlullah *Sallallahu aleyhi vesellem* şöyle buyurdu:

"Bu yıldız herhangi bir kimsenin ölümü ya da hayatı dolayısıyla kaymaz. Fakat şanı yüce ve mübarek olan Rabbimiz bir işe hüküm verdiği zaman Arşın taşıyıcıları tesbih getirirler. Daha sonra onlardan sonraki semada bulunanlar tesbih getirirler. Nihayet tesbih, bu dünya semasının sakinlerine kadar ulaşır. Daha sonra Arşı taşıyanların yanındakiler Arşı taşıyanlara: Rabbiniz ne buyurdu? diye sorarlar. Onlar da ötekilerine ne buyurduğunu haber verirler. (İbn Abbas devamla) dedi ki: *Semavattakiler birbirlerine haberin mahiyetini sorarlar ve nihayet bu haber şu dünya semasındakilere ulaşır. Cinler bu sözü dinleyerek kapmaya çalışırlar ve bu kaptıklarını dostlarına bırakırlar ve onu onlara ulaştırırlar. İşte onların olduğu gibi bildirdikleri haktır, fakat onlar ona başka şeyler katar ve ilave ederler."*

Nevevî dedi ki: *"Başka şeyler katarlar"* ifadesi ona yalan karıştırırlar demektir. Buna delil de Peygamber *Sallallahu aleyhi vesellem*'in *"cinler o işittikleri sözü kaparlar ve bunu dostlarına bırakırlar ve onu atarlar"* ifadesidir.

Buna aynı şekilde Muslim'in Sahih'inde Selâm bölümünde yer alan bir başka rivayet açıklık getirmektedir. Âişe *Radıyallahu anha*'dan şöyle dediği rivayet edilmiştir: Bazıları Rasûlullah *Sallallahu aleyhi vesellem*'e kâhinler hakkında soru sordular. Rasûlullah *Sallallahu aleyhi vesellem* onlara:

"Onlar hiçbir şey değildir" diye buyurdu.

"Ey Allah'ın Rasûlü, dediler. Onlar bazan bir şey anlatıyorlar ve doğru çıkıyor?" Rasûlullah *Sallallahu aleyhi vesellem* şöyle buyurdu:

"O, cinnin sözlerindendir. Cinni o sözü alır ve bunu kendi dostunun kulağına tıpkı bir tavuk gibi bırakır, onlar bu söze yüz yalandan daha fazlasını katar karıştırırlar."

Hattabî ve başkaları şöyle demektedir: Yani cinlere mensup kişi duyduğu sözü kâhin dostuna bırakır. Diğer şeytanlar da bu sözleri işitirler. Tıpkı tavuğun sesiyle diğer arkadaşlara haber vermesi, onların da ona karşılık vermeleri gibi.

Bu buyrukta kâhinlik yapmanın haram olduğuna, kâhinlere gitmenin haram olduğuna ve bu işin yasaklanmasına delil vardır. Nitekim el-Maverdi, el-Ahkâmu's-Sultaniye'de şöyle demektedir: "Hisbe görevlisi (emr bi'l-maruf nehy ani'l-münkerle görevli olan kişi) insanların kehanetle ve oyun ve eğlence ile kazanç sağlamalarını engeller, bu sebeple mal vereni de, alanı da te'dib eder."

9- Cinlerin şeytanları arasında pek büyük yalan söyleyenler de vardır. Buna az önce kaydedilen hadis delil teşkil etmektedir.

10- Cinlerin azgın olanları Ramazan ayında zincirlerle sıkı sıkıya bağlanırlar. Böylelikle müslümanlara başka aylarda yapabildikleri zarar kadarını yapma imkânı bulamazlar ve müslümanları fitneye düşürme imkânına ulaşamazlar. Çünkü mü'minler Ramazan'da her türlü arzuyu kaldıran oruç ile meşguldürler. Kur'ân ve zikirle uğraşmaktadırlar.[28[28]] Tirmizî'nin Sünen'inin oruç bahsinde rivayet ettiği Ebu Hureyre *Radıyallahu anh*'ın şöyle dediğine dair

---

[26[26]] Bunun nerede geçtiğini tespit edemedim.

[27[27]] Fethu'l-Bârî, VII, 4; Ayrıca bk. Lisânu'l-Mizân, VII, 301

[28[28]] Bk. Fethu'l-Bârî, IV, 114; Ayrıca el-Mübarek Fûri, Tuhfetu'l-Ahvezî, III, 291

rivayet te buna tanıklık etmektedir: Rasûlullah *Sallallahu aleyhi vesellem* buyurdu ki: “Ramazan ayının ilk gecesinde şeytanlarla cinlerin azgınları zincirlere vurulurlar, ateşin kapıları kapatılır, onun hiçbir kapısı açılmaz, cennetin kapıları açılır ve onun hiçbir kapısı kapalı tutulmaz. Bir münadi şöyle seslenir: Ey hayır arayan (hayra) yönel ve ey kötülük arayan (kötülükten) vazgeç ve yüce Allah'ın cehennem ateşinden azad edilecek kulları vardır." Bu Tirmizî'nin lafzıdır. Buna yakın bir şekilde Buhârî ve Muslim de bu hadisi rivayet etmişlerdir.
Tuhfetu'l-Ahvezî[29[29]] adlı eserde şöyle demektedir: “Bazıları hakkında bundan farklı hususları gerektiren rivayetlere gelince, bunlar şeytanların kandırmalarının sebep oldukları birtakım etkilerdir ve bu etkiler bu nefislerin derinliğine kadar işlemiş ve şeytanlar onların başlarına yumurtalamış bulunmaktadır."
11- Cinler tıpkı diğer varlıklar gibi gaybı bilmezler.
Yüce Allah Süleyman Aleyhisselam'ın ölümünü sözkonusu ederken şöyle buyurmaktadır:
"Biz ölümüne hükmedince asasını yiyen ağaç kurdundan başkası onlara ölümünü göstermedi. Nihayet yıkılıp yere düşünce açıkça ortaya çıktı ki, eğer cinler gaybı bilmiş olsaydılar, bu horlayıcı azap içinde devam etmezlerdi." (Sebe’, 34/14)
Kurtubî dedi ki: "Denildiğine göre cinlerin elebaşıları yedi kişi idi. Bunlar Süleyman Aleyhisselam'ın emrine itaat ediyorlardı. Davud *Aleyhisselam* Beytu'l-Makdis'in temellerini atmıştı. Vefat ettiğinde Süleyman *Aleyhisselam*'a Beytu'l-Makdis mescidini tamamlamasını vasiyet etmişti. Süleyman *Aleyhisselam* cinlere bu işi emretti. Vefatı yaklaştığında yakınlarına dedi ki: Mescidin inşaatını tamamlayıncaya kadar ölümümü onlara haber vermeyiniz. Mescidin bitmesine bir yıllık bir zaman kalmıştı. Haberde belirtildiğine göre ölüm meleği onun arkadaşı idi. Ölümünün alametinin ne olacağını ona sordu. O da dedi ki:
“Secde ettiğin yerden Harnube (keçi boynuzu) adı verilen bir ağaç (bitki) çıkacak. Mutlaka her sabah Beytu'l-Makdis'de bir ağaç biterdi, ona:
“Adın ne” diye sorardı. O ağaç da:
“Adım şu şudur” derdi. Ona:
“Sen ne işe yararsın”, diye sorar, ağaç
“şuna şuna” derdi. Bunun üzerine emir verir, o ağaç kesilir ve kendisine has bir bahçeye diker ve o ağacın fayda ve zararlarının adının ve tıpta neye yaradığının yazılmasını emrederdi. Bir gün namaz kılmakta iken önünde bir ağacın yeşermekte olduğunu gördü. Ona:
“Adın ne” diye sordu, o da:
“Keçiboynuzu” dedi.
“Ne işe yararsın” diye sordu. Ağaç:
“Bu mescidin tahribine”, diye cevap verdi. Süleyman *Aleyhisselam*:
“Ben hayatta olduğum sürece Allah onu tahrip etmeyecektir. Sen, benim ve Beytu'l-Makdis'in helakine sebep olacak ağaçsın.” O ağacı yerinden kopardı ve bahçesine dikti. Sonra şöyle dedi:
“Allah'ım, ölümümden cinlerin haberdar olmamasını sağla ki, insanlar da cinlerin gaybı bilmediklerini öğrensinler.
Cinler insanlara gayba dair bazı şeyler bildiklerini ve yarın neler olacağını bildiklerini haber veriyorlardı. Sonra kefenini giyindi, hanutlarını süründü, mihrabına girdi. Namaza durdu, tahtı üzerinde asasına yaslandı. Öldüğü halde, ölümü üzerinden bir sene geçinceye kadar cinler bunu bilemedi. Bu sırada mescidin inşası da tamamlandı.
Ebu Cafer en-Nehhâs dedi ki: Bu âyet-i kerime hakkındaki açıklamaların en güzeli budur. Peygamber *Sallallahu aleyhi vesellem*’e kadar ulaşan hadis de bu görüşün sıhhatine delil teşkil eder. İbrahim b. Tahmân, Ata b. es-Sâid'den, o Saib b. Cübeyr'den, o İbn Abbas'tan rivayet ettiğine göre Peygamber *Sallallahu aleyhi vesellem* şöyle buyurmuştur:

[29[29]] III, 291

“Allah'ın peygamberi Davud oğlu Süleyman -ikisine de selam olsun- namaz kıldı mı, önünde yeşeren bir ağaç görürse ona:
“Adın nedir” diye sorar. Şayet dikilmek için ise, onu diker, bir ilaç için ise bunu yazardı. Bir gün namaz kılmakta iken yine önünde bir ağaç bitiverdi.
“Adın nedir diye sordu”, o:
“Keçiboynuzu” dedi.
“Sen ne işe yararsın” diye sordu. Ağaç:
“Bu evin tahribi içinim”, dedi. Süleyman dedi ki:
“Allah'ım, cinler ölümümü bilemesinler. Böylelikle insanlar cinlerin gaybı bilmediklerini bilmiş olacaklar.” Süleyman o ağacı bir asa halinde yonttu ve bir sene boyunca ona yaslandı. Onlar da bunu bilmediler. Derken asa düştü. İnsanlar cinlerin gaybı bilmediklerini öğrenmiş oldular. Bu halin miktarına baktılar, bir sene olduğunu tespit ettiler.”
Yine Kurtubî şunları söylemektedir: Sahih senedlerle tefsir’de belirtildiğine göre İbn Abbas şunları söylemektedir: Davud oğlu Süleyman -ikisine de salât ve selâm olsun- bir sene boyunca ölümü bilinmeksizin asası üzerine yaslanmış olarak kaldı. Bu vakitte cinler, kendilerine vermiş olduğu emirleri yerine getiriyorlardı. Bir sene sonra yere düştü, yere yıkılınca insanlar, cinler eğer gaybı bilmiş olsalardı, hor ve hakir kılıcı azapta devam edemeyeceklerini açıkça anlamış oldular.[30][30]
Hadisi Hakim, Müstedrek'inde rivayet etmiş olup, bu senedi sahih bir hadis olduğu halde Buhârî ve Muslim tarafından rivayet edilmemiştir, dedi.
12- Cinlerin görülmeyecek şekilde olan aslî hilkatlerinden çıkarak şekillenebilmeleri ve görülmeleri mümkündür. Bu hususta birkaç şekil sözkonusudur:
a. İnsan suretinde gelmeleri. Buna delil gösterilecek hususlardan birisi de yüce Allah'ın şu buyruğudur:
"Hani şeytan onlara yaptıklarını süslemiş ve şöyle demişti: 'Bugün insanlardan sizi yenebilecek yoktur. Ben de muhakkak sizin yardımcınızım.'" (el-Enfâl, 8/48)
Bu Bedir günü şeytan bir adam suretinde görünerek onlara söylediği sözleri söyleyip, müşrikleri aldattığı zaman tahakkuk etmişti.
Ebu Hureyre *Radıyallahu anh*'ın bir adam suretinde gelen şeytan ile başından geçen olayları anlatan rivayet te buna delildir. Peygamber *Sallallahu aleyhi vesellem* Ebu Hureyre'yi ramazan zekatını korumakla görevlendirmesi bilinen bir olaydır. Bu Buhârî'nin Sahih'inde Vekâlet bahsinde ve başka yerlerde sabittir.
b. Siyah köpek suretinde gelmeleri. Buna da Muslim'in Sahih'inde namaz bahsinde Abdullah b. es-Sâmit'ten, onun Ebu Zerr *Radıyallahu anh*'dan şöyle dediğine dair rivayet delil teşkil etmektedir: Rasûlullah *Sallallahu aleyhi vesellem* buyurdu ki:
"Sizden herhangi birisi kalkıp namaz kılacak olursa, eğer önünde deve eğerinin arka tarafindaki tahta gibi bir şey bulunursa onun için sütre olur. Şayet önünde deve eğerinin arkasındaki tahta gibi bir şey bulunmayacak olursa eşek, kadın ve siyah köpek onun namazını keser." Ben (Abdullah b. es-Samit):
“Ey Ebu Zerr dedim. Siyah köpek ile kırmızı köpek ve sarı köpek arasında nasıl bir fark vardır?” Ebu Zerr dedi ki:
“Kardeşimin oğlu, senin bana sorduğun şekilde ben de Rasûlullah *Sallallahu aleyhi vesellem*'e sordum. Şöyle buyurdu:
“Siyah köpek bir şeytandır.”
Bu hadisi buna yakın bir şekilde Tirmizî de Sünen'inin Namaz bahsinde, Nesâî Kıble bahsinde, Ebû Dâvûd Namaz bahsinde, İbn Mâce Namazın kılınması ve Namazda Sünnet bahsinde, Ahmed, Müsned'inde, Darimî Sünen'inin Namaz bahsinde ve hepsi de Abdullah b. es-Samit'ten o Ebu Zerr'den diye rivayet etmişlerdir.

[30][30] el-Câmiu li Ahkâmi'l-Kur'ân, XIV, 179-180

Siyahın cinlere mahsus renk olduğunu gösteren birtakım deliller de vardır. İmam Ahmed Müsned'inde rivayet ettiğine göre Ebu Zerr *Radıyallahu anh* dedi ki: Rasûlullah *Sallallahu aleyhi vesellem* buyurdu ki:
"Benden önce hiçbir peygambere verilmemiş beş şey bana verildi. (Düşmanımın kalbine salınan) korku ile bana yardım olundu. Bu sebeple düşman bir aylık mesafeden benden korkar. Yeryüzü benim için hem namaz kılacak yer, hem de temizlenme aracı yer kılındı ve ganimetler bana helâl kılındı. Benden önce hiç kimseye helâl kılınmadı ve ben hem kırmızıya, hem siyaha gönderildim. Bana: "İste O sana verilecek" denildi. Ben isteğimi ümmetime yapacağım şefaat olarak sakladım. O inşaallah sizden yüce Allah'ın huzuruna ona hiçbir şeyi ortak koşmadan çıkan kimselere erişecektir."
A'meş -ki burada delilimiz de budur- dedi ki: Mücahid'in görüşüne göre kırmızıdan kasıt insanlar, siyahdan kasıt cinlerdir.
Mucemu Şuyuhi Ebi Bekr el-İsmailî'deki rivayete göre Ebu Abdi'r-Rahman es-Sülemî şöyle demiştir: Ali b. Ebi Talib *Radıyallahu anh* dedi ki: "Cinler muayyen birtakım köpeklerdir." Rasûlullah *Sallallahu aleyhi vesellem* de şöyle buyurmuştur: *"Sizler iki noktası bulunan simsiyah köpeği öldürünüz. Çünkü o şeytandır."*
İbn Abdi'l-Berr dedi ki: "İlim adamlarının dediklerine göre simsiyah (köpek) şeytandır. Yani böyle bir köpek menfaat sağlamaktan uzak, zararı ve eziyeti bir ihtimali yakın bir yaratıktır. Bunlar düşünme ile anlaşılacak konular değildir. Kıyas ile bu neticelere ulaşılamaz. Bu hususlarda Peygamber *Sallallahu aleyhi vesellem*'in dediği kabul edilir.[31][31]
İbn Abdi'l-Berr -yüce Allah'ın rahmeti üzerine olsun- kimseye zarar vermedikleri ve kimseye saldırmadıkları takdirde siyah köpeklerin dahi öldürülmeyeceği kanaatine yatkındır. Çünkü Peygamber *Sallallahu aleyhi vesellem* canlı herhangi bir varlığın hedef edinilmesini yasaklamıştır. Ayrıca köpeklerin öldürülmesine dair verilen emir Peygamber *Sallallahu aleyhi vesellem*'in Ebû Dâvûd'un Sünen'indeki şu rivayette olduğu gibi neshedilmiştir: "Beş haşere vardır ki bunlar Harem hududları içerisinde de, dışında da öldürülürler. Peygamber *Sallallahu aleyhi vesellem* bunlar arasında saldırgan köpeği de saydı."
Bu hadisiyle Nebi *Sallallahu aleyhi vesellem* köpekler arasından sadece saldırgan için özel hüküm vermiştir. Çünkü mü'mine saldıran, eziyet veren ve mü'min tarafından kendisine güç yetirilen herbir hayvanın öldürülmesi vaciptir.
(İbn Abdi'l-Berr devamla) dedi ki: Yine bu husustaki delillerden birisi de şudur: İmam Malik -Allah'ın rahmeti üzerine olsun-'den sonra dönemlerin değişip durmasına rağmen bütün bölgelerde köpekler öldürülmemiştir. Bütün bu ülkelerde ise İmam Malik'in de, başkalarının da mezhebinde olan ilim adamları ve fazilet sahipleri bulunagelmiştir. Herhangi bir münker ve açık masiyette hiçbir şekilde müsamaha göstermeyen, mutlaka o münkere karşı tepki gösteren ve onu değiştirmeye kalkışan kimseler de bulunmuştur.
Bu hususta rivayet edilen ve şeytan olduğunu belirten siyah köpeklerin öldürülmesi kanaatini benimseyenlerin ise buna dair bir delilleri yoktur. Çünkü yüce Allah kötülüğü ağır basan insanlara ve cinlere mensup olanlara *"insan ve cin şeytanlarını"* (el-En'âm, 6/112) buyruğunda "şeytan" adını vermiş bulunmaktadır ve bu sebep dolayısıyla da öldürülmesi gerekmemiştir.[32][32]
c. Evlerde barınan yılanlar şeklinde gelmeleri. Buna Muslim'in Sahih'inde Selâm bölümünde Ebu Said el-Hudri *Radıyallahu anh*'dan şöyle dediğine dair kaydettiği rivayet delildir: Rasûlullah *Sallallahu aleyhi vesellem* buyurdu ki:
"Şüphesiz Medine'de müslüman olmuş cinlerden bir kesim vardır. Her kim evlerde barınan bu kesimden bir şeyler görecek olursa üç (gün ya da defa) onlara süre tanısın. Bundan sonra bir daha ona görünecek olursa onu öldürsün. Çünkü o bir şeytandır."
*"Evlerde barınanlar"*dan kasıt ise evlerde barınan yılanlardır, bunlar çoğunlukla cinlerden olurlar. Nitekim Ahmed'in Müsned'inde İbn Abbas'ın rivayet ettiği hadiste şöyle

[31][31] et-Temhid, XIV, 229
[32][32] et-Temhid, XIV, 233-234

denilmektedir. Rasûlullah *Sallallahu aleyhi vesellem* buyurdu ki: *"Yılanlar cinlerden mesh olmuşlardır. (Hilkatleri değiştirilmiştir.)"*
d. Zararlı haşereler suretinde görünmeleri. Buna da Ebû Dâvûd'un Sünen'inde Edeb bölümünde Ebu Said el-Hudrî *Radıyallahu anh*'dan şöyle dediğine dair kaydettiği rivayet delil teşkil etmektedir: Rasûlullah *Sallallahu aleyhi vesellem* buyurdu ki: *"Şüphesiz cinlerden olan haşerelerden herhangi birisini evinde kim görecek olursa üç defa ona görünsün. Eğer tekrar gelecek olursa onu öldürsün, çünkü o bir şeytandır."*
13- Cinler hızlı hareket ederler ve zor işlere güç yetirebilirler.
Şüphesiz ki cinler alemi, hayret verici bir alemdir. Onların en hayret verici özelliklerinden birisi de yüce Allah'ın şu buyruğunun tanıklık ettiği gibi bir yerden bir başka yere hızlıca intikal edebilme güçleridir:
"Cinlerden bir ifrit dedi ki: 'Ben onu sana sen yerinden kalkmazdan önce getirebilirim ve muhakkak ben buna gücü yeten ve güvenilir bir kimseyim.'" (en-Neml, 27/39)
Görüldüğü gibi burada cinlerden olan bu ifrit Sebe Melikesi Belkıs'ın tahtını Süleyman *Aleyhisselam* meclisinden kalkmadan önce getirmeyi üstlenmiş bulunmaktadır. Bu ise onların hızlı bir şekilde hareket edebildiklerine delildir.
Aynı şekilde onların hayret verici özelliklerinden birisi de; yüce Allah'ın haber verdiği şekilde, ağır ve yorucu işleri yerine getirebilecek güce sahip olmalarıdır. Buna göre cinler Süleyman *Aleyhisselam*'a pek büyük köşkler, pek büyük timsaller ve oldukça geniş, büyük kazanlar ve çok büyük su havuzları yapıyorlardı. Nitekim yüce Allah şöyle buyurmaktadır:
"Onlar kendisine köşklerden, heykellerden, büyük havuzları andıran çanaklardan ve yerlerinde sabit kazanlardan istediğini yaparlardı. 'Ey Dâvûd hanedanı! Siz de şükrederek çalışın, kullarımdan şükreden ise azdır.'" (Sebe, 34/13)

Cinlerin İnsanlara Rahatsızlık Vermeleri Ve Bunun Nasıl Olduğu

Özellikle cinlerin şeytanlarının, yüce Allah'ın dilemesi halinde insanlar üzerinde bir etkileri vardır. Çünkü aralarından kimileri insana onu öldürmek yahut bunun neticesinde taun hastalığı ortaya çıksın diye dürtmekle, onu saraya düşürmek yahut ona nazar değmek yahut onu çalmak ya da uykusunda iken ona eziyet verip onu korkutmak veya namazını kesmek suretiyle insanlara zarar verenleri vardır.
Kimileri yardımcıları olan kâhinlere ve yeryüzünde fesad çıkartıp, asla ıslâh etmeyen hokkabazlara faydalı olmak üzere hırsızlama dinledikleri sözleri çalarlar.
Aşağıdaki satırlarda bu gibi kimselerin kötülük şekillerinin bazıları sözkonusu edilecektir:
1. Bir insanı öldürmeleri. Buna Muslim'in Sahih'inde Selâm bahsinde zikrettiği şu rivayet tanıklık etmektedir: Ebu Saib, Ebu Said el-Hudrî *Radıyallahu anh*'ın yanına evinde bulunduğu bir sırada girdi. Dedi ki: Onun namaz kılmakta olduğunu gördüm. Namazını bitirsin diye oturup bekledim. Bu sırada evin bir tarafındaki (çatıda bulunan) kuru hurma dalları arasında bir hareket duydum. Dönüp baktığımda bir yılan olduğunu gördüm. Onu öldürmek üzere üzerine atıldım. Bana: "Otur" diye işaret etti, ben de oturdum. Namazı bitirince evdeki bir odaya işaret etti ve şöyle dedi: "Şu odayı görüyor musun?" Ben: "Evet" dedim. Şöyle dedi: "Burada bizden yeni evlenmiş bir genç vardı. Rasûlullah *Sallallahu aleyhi vesellem* ile birlikte Hendek'e çıktık. Günün ortalarında bu genç Rasûlullah *Sallallahu aleyhi vesellem*'den izin alır ve hanımının yanına giderdi. Bir gün ondan izin istedi. Rasûlullah *Sallallahu aleyhi vesellem* ona:
"Üzerine silahını al. Çünkü ben Kureyzalıların sana zarar vereceğinden korkarım." diye buyurdu. Adam silahını aldı, sonra (evine) döndü. Hanımının iki kapı arasında ayakta dikilmekte olduğunu gördü. Hemen hanımına saplamak üzere mızrağı ile üzerine yürüdü. Çünkü bundan dolayı hanımını kıskanmıştı. Hanımı ona:

“Mızrağını tut ve benim dışarıya çıkmama neyin sebep olduğunu görmek için evin içerisine gir”, dedi. Genç içeri girdiğinde yatak üzerinde katlanıp durmuş büyükçe bir yılan ile karşılaştı. Elindeki mızrakla üzerine atılıp mızrağını ona sapladı, sonra çıktı. Mızrağını evin ortasına sapladı ve yılan onun üzerinde bir süre hareket etti. Önce yılan mı öldü yoksa genç delikanlı mı daha çabuk öldü, bilinmiyor.
(Ebu Said) dedi ki: Rasûlullah *Sallallahu aleyhi vesellem*'in yanına gelip ona durumu anlattık; dedik ki:
“Onu bize diriltsin diye Allah'a dua et.” Peygamber şöyle buyurdu:
"Arkadaşınız için mağfiret dileyiniz." Sonra şöyle buyurdu: *"Şüphesiz Medine'de müslüman olmuş cinler vardır. Onlardan herhangi birilerini görecek olursanız üç gün süreyle ona izin veriniz (uyarınız). Eğer bundan sonra bir daha size görünürse onu öldürünüz. Şüphesiz ki o, bir şeytandır."*
Bu hadis-i şerif bu gencin, cinlerden birisi olan o yılan sebebiyle öldürüldüğüne delildir. İleride yüce Allah'ın izniyle cinlerin şerlerini bertaraf etmekte yardımcı yollar sözkonusu edileceği vakit, yine bu olaydan daha geniş bir şekilde sözedilecektir.
2- Tâûn hastalığı ortaya çıksın diye insanı dürtmeleri:
Tâûn: Kanın galeyanından ötürü meydana gelen şişkinlik yahutta kanın belli bir organ üzerinde fazlaca toplanması ve o organı ifsâd etmesi demektir.[33[33]] Bu hastalığın cinlerin dürtmeleri sonucu meydana geldiğinin delili, bu hususta bizlere kadar ulaşmış hadislerde sabit olan ifadelerdir. Meselâ, İmam Ahmed'in rivayet ettiği Ebu Musa *Radıyallahu anh* yoluyla gelen hadis böyledir. Buna göre Peygamber *Sallallahu aleyhi vesellem* şöyle buyurmuştur:
"Ümmetimin yok oluşu dürtmekle (silahlarla öldürülmekle) ve tâûn ile olacaktır."
“Ey Allah'ın Rasûlü, dürtmenin ne olduğunu biliyoruz, peki taun nedir?” diye soruldu. Şöyle buyurdu:
"Cinlerden düşmanlarınızın dürtmeleridir. Hepsi de şehadete sebeptir."
Yine İmam Ahmed'in ve sahih olduğunu belirterek Hakim'in, Âsım el-Ahvel'den, onun Kureyb b. el-Haris'den, onun Ebu Musa el-Eş'ari'nin kardeşi Burde b. Kays'dan kaydettiği şöyle bir rivayet vardır: Peygamber *Sallallahu aleyhi vesellem* buyurdu ki:
"Allah'ım, ümmetimin telef olmasını senin yolunda (silahla) dürtülmek ve taun hastalığı sonucu ölmek suretinde takdir buyur!"
İbn Hacer dedi ki: Tâûnun cinlerin dürtmesi neticesinde ortaya çıktığını destekleyen hususlardan birisi de çoğunlukla en mutedil mevsimlerde ve havası itibariyle en sağlıklı, suyu en güzel bölgelerde ortaya çıkmasıdır. Ayrıca eğer bu hastalık, havanın kötülüğü sebebiyle ortaya çıkmış olsaydı, yeryüzünde devam ederdi. Çünkü hava kimi zaman sağlığa aykırı, kimi zaman sağlığa uygun olur. Kimi zaman bu gider, kimi zaman öteki gelir ve bu herhangi bir kıyas veya deneye göre olmamaktadır. Kimi zaman böylesi üstüste birkaç sene gelir, kimi zaman bir kaç sene gecikir. Ve eğer yine böyle (yani kötü hava şartları dolayısıyla) olsaydı insanları ve hayvanları da kapsaması gerekirdi. Müşahede ile varlığı tespit edilen ise, onun pekçok kimseye isabet etmekle birlikte, mizaçları itibariyle onlar gibi olup, o kimselerin yanlarında bulunanlara isabet etmemesidir. Ayrıca böyle olsaydı bedenin tamamını kapsaması gerekirdi. Oysa bu hastalık bedende belli bir yerde özellikle olur ve orayı aşmaz. Diğer taraftan havanın bozukluğu, vücuttaki karışımların değişmesini ve hastalıkların çoğalmasını gerektirir. Bu ise çoğunlukla hastalık olmadan da ölüme sebeptir. İşte bu durum, tâûnun cinlerin dürtmesi sonucu ortaya çıktığını göstermektedir."[34[34]]
İbn Mâce'nin Sünen'inde ve Hakim'in Müstedrek'inde sabit olduğuna göre Peygamber *Sallallahu aleyhi vesellem* şöyle buyurmuştur:
"Herhangi bir toplum arasında fuhuş açıktan işlenecek olursa, mutlaka onlar arasında tâûn hastalığı ve daha önce geçip gitmiş olan geçmişlerinde bulunmayan ağrılar başgösterir.”
Yine Hakim'in rivayet ettiğine göre:

[33[33]] Fethu'l-Bârî, X, 180
[34[34]] Fethu'l-Bârî, X, 181

"Zina artarsa öldürmeler de çoğalır ve tâûn başgösterir."
Böylelikle bu iki hadis-i şerifte açıklandığına göre tâûnun sebepleri arasında toplumda fuhşun ve hayasızca davranışların yaygınlık kazanmasıdır. Bu da açılıp saçılmanın propagandası yapılarak, fıskın ve fuhşiyatın sebeplerinin yaygınlaşması, çıplak resimlerin ve hayayı ortadan kaldıran ve sağlıklı tabiatların nefret ettiği açık saçık dizilerin yayınlanarak, insanları burada anlatılan kişilerin izinden gitmeye çağrılmaları ve hayasızlıklarında ve fuhşiyatlarında onların taklidlerinin yapılmasına davet edilmesidir. Bundan dolayı bu tür toplumların cezası, yüce Allah'ın onlara bedenlerini ölünceye kadar perişan eden tâûn hastalığını musallat kılmasıdır.
Şeyh el-Münavî az önce geçen: *"Zina çoğalırsa öldürme de çoğalır ve taun başgösterir."* hadisiyle ilgili olarak şunları söylemektedir: "Bunun böyle olmasının sebebi, zinanın cezasının öldürülmek olmasıdır. Eğer aralarında bu had uygulanmayacak olursa, yüce Allah onlara cinleri musallat eder, cinler de onları öldürürler."[35[35]]
Onun bu sözü muhsan zinakâr hakkında özel bir ifadedir. Çünkü muhsan zinakârın cezası recmdir. Böyle bir açıklama da su götürür. Çünkü şöyle demek yeterlidir: Tâûn yüce Allah'ın Kur'ân-ı Kerim'de sözünü ettiği sapık ve fesâd ehli kimselere verdiği cezalar türünden fâsık ve günahkârlara verdiği bir cezadır. Yüce Allah şöyle buyurmaktadır:
"Derken biz herbirini günahı ile yakaladık. Kimilerinin üzerine taş yağdıran kasırga gönderdik. Kimilerini o çığlık yakaladı. Onlardan kimisini yere geçirdik, kimilerini de suda boğduk. Allah onlara zulmetmiyordu, fakat onlar kendi nefislerine zulmediyorlardı." (el-Ankebût, 29/40)
Bu buyruk tâûn neticesinde ölümün şehidlik olduğuna dair vârid olmuş buyruklarla çelişmemektedir. Nitekim Buhârî Sahih'inin Tıp bölümünde kaydettiği rivayete göre Peygamber *Sallallahu aleyhi vesellem*: *"Tâûn her müslüman için bir şehâdettir."* diye buyurmuştur. Aynı şekilde tâûnun yüce Allah'tan bir rahmet olduğunu belirten rivayetlerle de çatışmaz. Nitekim böyle bir rivayeti İbn Ebi Şeybe Musannef'inde[36[36]], Abd b. Humeyd Müsned'inde[37[37]], Taberanî el-Mucemu'l-Kebir adlı eserinde[38[38]] kaydetmişlerdir. Lafzı da kısaca şöyledir: el-Hâris b. Umeyra ez-Zebidî dedi ki: Şam'da tâûn hastalığı ortaya çıktı. Muâz kalkıp, Hıms'da onlara bir hutbe irad ederek dedi ki: "Şüphesiz bu tâûn Rabbimizin rahmeti, Peygamberimizin duası ve sizden önceki salihlerin (sebebiyle) ölümüdür..."
İbn Hacer tâûnun bazan masiyet sebebi ile bir ceza olarak görülebileceğini ifade eder. Bazı hadisleri kaydettikten sonra şunları söylemektedir: "Bu hadislerde ifade edildiğine göre tâûn bazen masiyet sebebiyle bir ceza olarak verilebilmektedir. Peki, nasıl şehadet olabilir? Şöyle denilebilir: Bu hususta varid olmuş haberlerin genel ifadesi dolayısıyla, bu sebeple ölen bir kimse şehidlik mertebesine ulaşır. Günahlar işlemiş bir kimsenin şehidlik mertebesine ulaşması, kamil bir mü'min ile aynı mevkide eşit olmasını gerektirmez. Çünkü şehitlerin mertebeleri de yüce Allah'ın adı en yüksek olsun diye çarpışırken Allah yolunda geri dönmeksizin ileri atılırken cihad ederek öldürülen ve birtakım günahları bulunan benzeri şehidler gibi de dereceleri farklı farklıdır. Yüce Allah'ın Muhammed ümmetinin fertlerine dünya hayatında günahlarının cezasını vermesi, bu ümmete bir rahmetidir. Yine bu durum da tâûn hastalığı ile ölen bir kimsenin, şehadet mükâfatını almasına aykırı değildir ve özellikle onların çoğunluğu bu tür hayasızlıkları işliyorsa bile bu böyledir. Doğrusunu en iyi bilen Allahtır ya, bu hastalığın onların genelini kapsamasının sebebi onların münkerlere karşı çıkmamaları ve tepki göstermeyişleridir..."[39[39]]
Peki, tâûn hastalığı her ülkede mi görülür? diye sorulursa şu cevap verilir:

[35[35]] Feyzu'l-Kadîr, I, 266
[36[36]] VI, 161
[37[37]] I, 74
[38[38]] XX, 116
[39[39]] Fethu'l-Bârî, X, 193

Hayır. Çünkü Mekke ile Medine'nin istisnâ edildiğine dair delil vârid olmuştur. Nitekim Ömer b. Şebbe'nin Tarihu Mekke adlı eserinde sahih bir sened ile[40][40] kaydettiğine göre, Ebu Hureyre *Radıyallahu anh* Peygamber *Sallallahu aleyhi vesellem*'den şöyle buyurduğunu rivayet etmektedir: *"Mekke ve Medine'nin herbir deliği meleklerle doldurulmuştur. O bakımdan onlara Deccal de, Tâûn da inemez."*
Buhârî'de Fiten bahsinde Enes'den gelen rivayette de şunlar yer almaktadır:
"Böylelikle meleklerin orayı -yani Medine'yi- koruduğunu görürler. O bakımdan inşaallah Deccal de, tâûn da ona yaklaşmayacaktır."
Buradaki "inşaallah" ifadesinin mahiyeti hakkında farklı görüşler vardır. Bunun teberrüken söylendiği belirtilmiştir. Bu durumda girmeyiş Medine'yi (her zaman ve her durumda) kapsar. Bunun Allah'ın iradesine bağlı olduğu anlamında olduğu da söylenmiştir. Buna göre tâûnun Medine'ye girmesi mümkün olabilir.[41][41] Az önce kaydettiğimiz Ebu Hureyre'nin hadisi dolayısıyla birinci açıklama daha uygundur. Doğrusunu en iyi bilen Allah'tır.
3- Bazı cinler bir insanı saraya düşürebilir ve ona tesir edebilir.
Şöyle ki; kâfir cinlerden bazıları insanın aklına ve bedenine musallat olarak musibetzedenin hareketlerini ve tasarruflarını karıştırır. Kimi zaman cinni sadece insanın bedenine zarar verir, aklına vermez. Bütün bunlar yüce Allah'ın kullarını bir sınamasıdır. Nitekim yüce Allah: *"O hanginizin daha güzel amelde bulunacağını denemek üzere..."* (el-Mülk, 67/1) diye buyurmaktadır.
Cinlerden olan bir kimse neden bir insanı saraya düşürür sorusunun cevabına gelince:
Bu ya aşık olmaları, arzulamaları ve şehvetleri dolayısıyla olabilir yahut kimi insanların onlara eziyet vermesine bir ceza ve nefret sonucu olabilir yahut onların birilerinin üzerine küçük abdest bozmak, sıcak su dökmek, birilerini öldürmek gibi, bir insanın kendilerine kasten eziyet vermek istediğini sanmaları sebebiyle olabilir. İsterse insan bunu bilmesin. Cinler arasında ise cahillik ve zulüm vardır. Bundan dolayı insana hakettiğinden daha fazla ceza verebilirler. Bazen bu onların insanların sefihleri türünden kimselere yaptıkları bir kötülük ve bir abes iş de olabilir. Sözü geçen bu iki husus ile ilgili olarak, cinlerin yaptıklarının bir dereceye kadar onlara açıklanması gerekir. Şöyle ki birinci türden olan işler haram olan hayasızlıklar türündendir. Bu husus cinne bildirilir. Ayrıca onlar hakkında Allah'ın bütün cinlere ve insanlara peygamber olarak gönderdiği Rasûlünün hükmüyle hüküm verileceği onlara bildirilir.
İkinci türden olanlara gelince; eğer insan bu hususu biliyor ise, cine bu işin bilinmeyen bir husus olduğunu söyler. Kasten eziyete kalkışmayan bir kimsenin ise cezalandırılmayı haketmesi sözkonusu değildir ve eğer bu işi kendi evinde ve mülkünde yapmış ise, bu evin o insanın mülkü olduğu ve mülkünde caiz olan şekilde tasarruf hakkına sahip olduğu onlara bildirilir ve yine onlara izinlerini almaksızın insanların mülkünde kalma haklarının bulunmadığı söylenir. Bunun yerine onlar, insanların mesken olarak kullanmadıkları harabe yerleri, boşlukları mesken olarak kullanabilirler. Bundan ötürü cinler çoğunlukla harabelerde ve boş yerlerde bulunurlar. Aynı şekilde hamam, bostan, çöplük ve kabristan gibi yerlerde bulunurlar. Şeytanların beraberlerinde bulundukları ve halleri rahmanî olmaktan çok şeytanî olan sapık tasavvuf şeyhleri de şeytanların dağıldıkları yerler olan bu gibi mekânlara çokça giderler.[42][42]
Acaba sara kötü olan ve olmayan ruhların etkisiyle ortaya çıkar mı, sorusuna şöyle cevap verilmiştir:
İbn Hacer bu hususa şu sözleriyle cevap vermiştir: "Sara cinnin etkisiyle olabilir. Fakat ancak cinlerin kötü ruhlu olanlarından meydana gelir..." Daha sonra da az önce geçen ifadelere yakın bir şekilde saranın sebebini sözkonusu etmektedir.[43][43]

[40][40] Bk. ez-Zürkanî şerhi, IV, 299
[41][41] ez-Zürkanî şerhi, IV, 299
[42][42] Mecmuu'l-Fetava, XIX, 39-41
[43][43] Bk. Fethu'l-Bârî, X, 114

Ebu Cafer Ahmed b. Muhammed et-Tayyib b. Ebi'l-Eş'as (vefatı 360 h.)'ın saraya dair bir kitabı da vardır ki, bunu Keşfu'z-Zunun sözkonusu etmektedir.44[44]

4- Cinlerden kimilerinin nazarı insanlara değer. Buhârî'nin Tıp bahsinde Um Seleme *Radıyallahu anhâ*'dan rivayet ettiğine göre Peygamber *Sallallahu aleyhi vesellem* onun odasında yüzünde nisbeten değişik renkte bir bölgenin de bulunduğu bir küçük kız görür. Peygamber efendimiz: *"Siz bu kıza okutunuz. Çünkü buna nazar değmiştir"* diye buyurdu. Hadis ile ilgili olarak İbn Hacer şunları demektedir: "Buradaki "nazar değmiştir" ifadesi ile kastedilenin ne olduğu hususunda farklı görüşler vardır. Bunun cinlerin bakışından bir göz değmesi olduğu söylendiği gibi, insanların bakışından bir göz değmesi olduğu da söylenmiştir. Fakat kabul edilmeye daha değer olan, ifadenin bunlardan daha kapsamlı olduğudur."45[45]

5- Kimi cinler bir insanı alıp kaçırabilir. Buna delil Malik'in Muvatta'ında, Şafii, Abdu'r-Rezzak, Ebu Ubeyd, Beyhaki ve İbn Ebi Şeybe46[46] ile İbn Ebi'd-Dünya'nın rivayet ettiği şu lafızdaki rivayettir: Abdu'r-Rahman b. Ebi Leyla'dan rivayet edildiğine göre, onun kavminden bir adam yatsı namazını arkadaşlarıyla birlikte kılmak üzere evinden çıktı, fakat bulunamadı. Hanımı Ömer b. el-Hattab *Radıyallahu anh*'a gitti ve ona durumu anlattı. Ömer *Radıyallahu anh* bu hususu kadının yakınlarına sordu. Onlar da onun dediklerini doğruladılar. Ömer *Radıyallahu anh* ona dört yıl beklemesini emretti. Dört yıl bekledikten sonra Ömer *Radıyallahu anh*'ın yanına geldi ve ona durumu haber verdi. Bu hali yakınlarına sordu, onlar da onun doğru söylediğini belirttiler. Ömer *Radıyallahu anh* kadına evlenmesini emretti. Daha sonra onun ilk kocası geldi. Ömer b. el-Hattab *Radıyallahu anh*'ın huzurunda davalaştılar. Ömer dedi ki:

“Sizden herhangi bir kimse uzun bir süre kaybolur da ailesi onun hayatta olup olmadığını bilmezse (ne yapsın)” dedi. Adam:

“Ama benim mazeretim vardı”, deyince,

“mazeretin nedir” diye sordu. Adam dedi ki:

“Ben kavmimle birlikte yatsı namazını kılmak üzere çıktım. Cinler beni esir aldı -ya da bana cinler isabet etti, dedi- uzun bir süre aralarında kaldım. Bunlara mü'min olan cinler gaza etti. Onlarla savaştılar ve onlara karşı zafer kazandılar. Onlardan esir aldılar. Aldıkları esirler arasında ben de vardım. Bana:

“Dinin ne” dediler.

“Ben müslümanım”, dedim. Onlar:

“Sen bizim dinimiz üzeresin, seni esir almamız bize helal olmaz”, dediler. Sonra da beni aralarında kalmak ya da gitmek arasında serbest bıraktılar. Ben de gitmeyi tercih ettim. Geceleyin beni alıp götürdüler. Geceleyin benimle yol yürüyorlardı, gündüzün de fırtınalı bir rüzgarın arkasından gidiyordum. (Ömer):

“Peki ne yiyordun” diye sordu. Adam:

“Bakla ve üzerinde Allah'ın adı anılmadık şeyler”, dedi.

“Ne içiyordun” diye sorunca,

“üstü örtülmemiş şeyler” diye cevap verdi. Katade dedi ki: (Buradaki) el-cedef: üstü örtülmemiş içecekler demektir. (İbn Ebi Leylâ) dedi ki:

“Ömer adamı hanımını almak ile ona verdiği mehri geri almak arasında muhayyer bıraktı.”

İbn Abdi'l-Berr -Allah'ın rahmeti üzerine olsun- et-Temhid lima fi'l-Muvattai mine'l-Meânî ve'l-Esânîd adlı eserinde bu rivayet ile ilgili olarak şunları söylemektedir: "Bu, Iraklıların rivayeti olarak sahih bir haberdir. Mekkelilerin de meşhur bir rivayetidir..."47[47]

6- Müslümana uykuda iken eziyet vermeye gayret etmeleri ve onu korkutmaya çalışmaları. İbn Ebi Şeybe Musannef'inde48[48] Kişi geceleyin kalkacak olursa nasıl dua eder? (bahsinde)

44[44] Bk. Keşfu'z-Zunun, II, 1422
45[45] Fethu'l-Bârî, X, 202
46[46] Bk. Telhisu'l-Habir, III, 235
47[47] et-Temhid, XII, 184; Ayrıca bk. ed-Diraye fi Tahrici Ehadisi'l-Hidaye, II, 142

şu rivayeti zikretmektedir: Bize Abdullah b. Numeyr, Zekeriya b. Ebi Zaide'den anlattı. O Mus'ab b. Yahya b. Ca'de'den dedi ki: Halid b. el-Velid geceleyin korkardı. O kadar ki, beraberinde kılıcı olmadan dışarı çıkmazdı. Bu sebeple herhangi bir kimseye bir zarar vereceğinden korktu. Bu husustan Rasûlullah *Sallallahu aleyhi vesellem*'e şikâyetçi olunca şöyle buyurdu:
"Cebrail'in bana dediğine göre, cinlerden bir ifrit sana kötülük ediyor. Bunun için sen de de ki:
"İyi bir kimsenin de günahkârın da aşamadığı Allah'ın eksiksiz kelimeleri ile semadan inenin ve oraya yükselenin kötülüklerinden, yeryüzünde yayılanların ve oradan çıkanların kötülüklerinden, gece ve gündüzün fitnelerinden, hayır ile gelen müstesnâ, geceleyin gelen herbir şeyin şerrinden sana sığınırım ey Rahmân" diye buyurdu. Halid bu sözleri söyledi ve o korkusu gitti.
7- Müslümanın namazını kesmek gayretleri: Buhârî'nin Sahih'inde Ehadiysu'l-Enbiyâ bölümünde Ebu Hureyre *Radıyallahu anh*'ın rivayetine göre Peygamber *Sallallahu aleyhi vesellem* şöyle buyurmuştur:
"Cinlerden bir ifrit kurtularak benim namazımı kesmek istedi. Allah da ona karşı bana yardımcı oldu, ben de onu alıp yakaladım. Hepinizin onu görmeniz için mescidin direklerinden birisine onu bağlamak istedim. Kardeşim Süleyman'ın: "Rabbim, bana mağfiret buyur ve benden sonra hiç kimseye nasip olmayacak bir mülk ver bana!" (Sâd, 38/35) *şeklindeki duasını hatırladım ve onu hor ve hakir olarak geri çevirdim."*
Peygamber efendimizin: *"Cinlerden bir ifrit"* buyruğundaki ifrit azgın ve kötü kimse demektir.49[49]
8- Kâhinlere ve madrabazlara faydalı olmak amacı ile söz hırsızlama gayretleri: Bunun delili daha önce geçmiş bulunmaktadır. İbn Hacer dedi ki: "Hattabî dedi ki: Bu kâhinler, sınamaların da tanıklık ettiği ve bilindiği üzere zihinleri keskin, nefisleri şerli, tabiatları ateş tabiatında olan bir topluluktur. Bunlar çeşitli meselelerini cinlere götürürler ve çeşitli olaylar hakkında onların görüşlerini sorarlar. Cinler de onlara birtakım kelimeleri telkin ederler."50[50]
Yine İbn Hacer diyor ki: "Hattabî dedi ki: Peygamber *Sallallahu aleyhi vesellem*'in açıkladığına göre kâhinin bazan isabet etmesi, ancak cinninin ona meleklerden hırsızlama yoluyla dinlediği kelimeyi ona bırakmasının bir sonucudur. O da bu doğru kelimeye duyduklarına kıyas ederek birtakım yalanlar ilave eder. Nadir olarak bazan isabet edebilir, hatalı olduğu ise daha çok görülen bir husustur.51[51]
9- Kafir cinnin herbir insan ile birlikte bulunması ondan ayrılmayarak, ona her türlü kötülüğü emretmesi: Bunun delili Muslim'in Kıyamet Gününün Nitelikleri bahsinde kaydettiği Abdullah b. Mesud *Radıyallahu anh*'ın şöyle dediğine dair rivayettir: Rasûlullah *Sallallahu aleyhi vesellem* buyurdu ki:
"Aranızdan cinlerden onunla birlikte bulunanın kendisi için görevli kılınmadığı hiçbir kimse yoktur."
"Sen de mi ey Allah'ın Rasûlü?" diye sordular. Şöyle buyurdu:
"Evet ben de. Şu kadar var ki, Allah ona karşı bana yardımcı oldu ve bunun üzerine o da İslâma girdi. O bakımdan bana sadece hayır emreder."
İmam Ahmed'in Müsned'inde yine İbn Mesud'un rivayetine göre:
"Cinden onunla birlikte bulunacak olan kimse ile onunla beraber meleklerden olacak kimsenin görevli kılınmadığı hiçbir kimse yoktur."
"Sen de mi ey Allah'ın Rasûlü", dediler. Peygamber şöyle buyurdu:
"Ben de. Şu kadar var ki Allah ona karşı bana yardımcı olmuştur. Bu sebeple bana ancak hakkı emreder."

48[48] VI, 80
49[49] Fethu'l-Bârî, VI, 460
50[50] Fethu'l-Bârî, VI, 219
51[51] Fethu'l-Bârî, VI, 220

Darimî'nin Sünen'inde Rikak bahsinde Abdullah b. Mesud'dan şöyle dediği rivayet edilmektedir: Rasûlullah *Sallallahu aleyhi vesellem* buyurdu ki:
"Sizden kendisiyle birlikte bulunan cinlerden ve yine kendisiyle birlikte bulunan meleklerden birisinin beraberinde bulunmadığı hiçbir kimse yoktur."
"Sen de mi" dediler, Peygamber:
"Evet ben de", dedi.
"Şu kadar var ki, Allah ona karşı bana yardım etti, bunun için ben de selâmete eriyorum. (Onun şerrinden kurtuluyorum.)"
Ebu Muhammed dedi ki: İnsanlardan kimisi burada "selamete eriyorum" lafzına esenliğe kavuşuyorum, şerrinden korunuyorum diye anlam vermişlerdir ki, bu da o zelil oldu, demektir.
Hadisi aynı şekilde İbn Huzeyme,52[52] İbn Hibban,53[53] Müsned'inde eş-Şâşî,54[54] es-Sünne adlı eserinde el-Hallal55[55] ve başkaları56[56] rivayet etmişlerdir.

Cin Şeytanlarının Şerrinden Korunma Yolları

İslâm dinini ayrıcalıklı kılan ve onu güçlü ve üstün hale getiren özelliklerinden birisi de; yüce Allah'ın izniyle zorluk ve mihnetlere karşı durabilme gücü, müslümana rahat ve huzur ortamlarında, huzursuzluk ve tedirginlikten uzak bir şekilde yaşamasına yardımcı olacak yolları ve yöntemleri vermiş olmasıdır. Bunlar arasında sünnet-i seniye'de açıklanmış bulunan ve müslümanın yüce Allah'ın izniyle tabi olup bağlandıkları takdirde, cin şeytanlarının kötülüklerini defedebileceği yolları ve yöntemleri açıklaması da vardır. Cinlerin şeytanları, hiç şüphesiz ellerindeki bütün imkan ve yollarla insanlara zarar vermeye çalışırlar. Pak sünnet müslümanın cin şeytanlarının bütün alanlarda kendisine vereceği zararları önlemekte kendisine yardımcı olacak bütün yolları açıklamış bulunmaktadır. Aşağıda buna dair etraflı açıklamalar görülecektir:

Zikir Alanında

1. Kur'an-ı Kerim okumak: Bunun pekçok delilleri vardır. Bunlardan birisi de İbn Mâce'nin Tıp bahsinde İbn Ebi Leylâ'dan, onun babası Ebû Leylâ'dan şöyle dediğine dair naklettiği rivayettir. Ben Peygamber *Sallallahu aleyhi vesellem*'in yanında oturuyorken bedevi bir arap onun yanına geldi ve:
"Benim, ağrıları bulunan bir kardeşim vardır" dedi. Peygamber:
"Kardeşinin ağrıları nedir", diye sordu. O,
"onda bir parça delilik vardır" dedi. Peygamber:
"Git onu bana getir", dedi. (Ebâ Leylâ) dedi ki:
"Bedevi arap gitti, kardeşini getirdi. Peygamber *Sallallahu aleyhi vesellem*'in önünde oturttu. Peygamber *Sallallahu aleyhi vesellem*'in ona Fatiha'yı, Bakara suresinden ilk dört âyeti, ortasından *"ilâhınız tek bir ilahtır"* (el-Bakara, 2/163) ve Ayetü'l-Kürsî ile birlikte iki âyeti, sonundan da üç âyeti okudu. Al-i İmran suresinden de bir âyet okudu. Zannederim: *"Allah kendisinden başka hiçbir ilâh olmadığını... açıkladı."* (Al-i İmran, 3/18) ayetini okudu. el-A'raf suresinden de: *"Şüphesiz Rabbiniz o Allah'tır ki... yarattı."* (7/54) âyetini, Mü'minûn suresinden bir âyeti: *"Kim buna dair hiçbir delili bulunmaksızın Allah ile birlikte başka bir*

52[52] Bk. İbn Huzeyme, es-Sahih, I, 330
53[53] Bk. İbn Hibban, es-Sahih, IV, 327
54[54] Bk. eş-Şaşi, Müsned, II, 251
55[55] Bk. el-Hallal, es-Sünne, I, 191
56[56] Bk. Ebu'l-Mehasin el-Hanefî, Mutasaru'l-Muhtasar, II, 245; Taberânî, el-Mucemu'l-Evsat, III, 93; Deylemî, el-Firdevs, IV, 37; Darakutnî, İlel, V, 342

ilâha ibadet ederse..." (el-Mu'minûn, 23/117) âyetini, el-Cin suresinden de bir âyeti: *"Doğrusu Rabbimizin şanı çok yücedir. O ne bir zevce edinmiştir, ne de bir evlat."* (el-Cin, 72/3) âyetini, Saffat suresinin başından on âyet-i kerime, Haşr suresinden üç ayet-i kerime; *"De ki: O Allah'tır, bir ve tektir"* (İhlas, 112/1) suresini ve Muavizeteyn (Felak ve Nas) surelerini okudu. (Hasta olan) bedevi arap en ufak bir rahatsızlığı olmaksızın iyileşmiş olarak kalktı.
Darimî'nin, Sünen'inde Fedâilu'l-Kur'ân bahsinde Abdullah b. Mesud *Radıyallahu anh*'dan şöyle dediği rivayet edilmektedir: Peygamber *Sallallahu aleyhi vesellem*'in ashabından bir adam, cinlerden bir adam ile karşılaştı. Onunla güreşti ve insandan olan adam cinni yere yıktı. Ashabdan olan adam ona: Gördüğüm kadarıyla sen çok zayıfsın, çok cılızsın. Sanki senin iki kolcağızın köpek kolu gibidir. Siz cinler topluluğu böyle misiniz, yoksa aralarından sadece sen mi böylesin? Cinlerden olan:
“Hayır, Allah'a yemin ederim ki ben, onlar arasında iri yapılı birisi sayılırım fakat benimle ikinci defa güreş”, dedi. Eğer beni yenersen sana faydalı olacak bir şey öğretirim. “Evet” deyip (onunla güreşti ve onu yenince ona): *"Allah odur ki ondan başka hiçbir ilah yoktur. Diridir, Kayyûmdur..."* (el-Bakara, 2/255) âyetini okumasını biliyor musun? dedi. İnsanlardan olan: “Evet” deyince, cin ona dedi ki: “Sen bu ayeti bir evde okuduğun takdirde, mutlaka şeytan oradan eşek kokusunu andıran bir koku çıkartarak çıkar gider. Sonra da sabah oluncaya kadar bir daha oraya girmez.
2- Kızgınlık anında şeytandan Allah'a sığınmak ve abdest almaya özen göstermek. Buna delil Muslim'in el-Birr ve’s-Sıla bölümünde rivayet ettiği Süleyman b. Surad'ın şöyle dediğine dair hadistir: Peygamber *Sallallahu aleyhi vesellem*'in yanında iki adam birbirlerine ağır sözler söyledi. Birisinin gözleri kızarmaya, damarları şişmeye başladı. Rasûlullah *Sallallahu aleyhi vesellem* şöyle buyurdu:
"Ben bir söz biliyorum, eğer onu söylese bütün bu hissettikleri ondan gider. (Bu söz) eûzu billahi mineşşeytanirracim (kovulmuş şeytandan Allah'a sığınırım) sözüdür." Bu sefer adam: “Sen bende bir delilik mi görüyorsun?” dedi.
(Hadisin ravilerinden) Ebu'l-Alâ: "Bende... görüyor musun" dedi; fakat "adam" lafzını zikretmedi.
İşte bu, kızgınlık halinde şeytandan Allah'a sığınmanın delilidir. Abdest almanın deliline gelince, Ebû Dâvûd Edeb bahsinde Ebû Vail el-Kas'dan şöyle dediğini rivayet etmektedir: Bizler Urve b. Muhammed es-Sa’dî'nin yanına girdik. Bir adam onunla konuştu ve onu kızdırdı. Kalktı, abdest aldı. Sonra abdest almış olarak geri döndü ve şöyle dedi: Bana babam, dedem Atiye'den naklen anlattı, dedi ki: Rasûlullah *Sallallahu aleyhi vesellem* buyurdu ki:
"Şüphesiz ki kızgınlık şeytandandır ve şüphesiz şeytan ateşten yaratılmıştır. Ateş ise su ile söndürülür. Buna göre sizden herhangi bir kimse öfkelenecek olursa abdest alsın."
3- Deve almak sırasında da aynı şekilde şeytandan Allah'a sığınmak: Buna delil Malik'in Muvatta adlı eserinde Nikâh bahsinde zikrettiği Zeyd b. Eslem'den rivâyet edilen Rasûlullah *Sallallahu aleyhi vesellem*'in şöyle buyurduğuna dair hadis-i şeriftir:
"Sizden herhangi bir kimse bir kadın ile evlenir yahut bir cariye satın alırsa, alnından yakalasın ve bereketli olması için dua etsin ve sizden herhangi bir kimse bir deve satın aldığı vakit onun omuzu üzerine elini koysun ve şeytandan Allah'a sığınsın."
Feyzu'l-Kadîr bu hadis-i şerifte deve satın alındığı vakit şeytandan Allah'a sığınmanın teşvik edildiğini sözkonusu ettikten sonra şunları söylemektedir: "Çünkü develer şeytanın bineklerindendir. O istiâzede bulunulduğunu duydu mu hemen kaçar... İstiâze (Allah'a sığınma) emrinin develerdeki güç, övünme ve büyüklenmeden ötürü verilmiş olma ihtimali de vardır. İleride yüce Allah'ın izniyle geleceği gibi. O takdirde böyle bir istiâze şeytanın sevdiği, emrettiği ve teşvik ettiği böyle bir şerden, Allah'a sığınmak demek olur."[57[57]]

[57[57]] Feyzu'l-Kadîr, I, 282

4- Şeytanın namazda vesvese vermesi halinde Allah'a sığınmak ve sol tarafa tükürür gibi yapmak. Buna delil Muslim'in Sahih'inde Selâm bahsinde Ebu'l-Ala'dan kaydettiği şu rivayettir: Osman b. Ebi'l-Âs, Peygamber *Sallallahu aleyhi vesellem*'e gelerek dedi ki:
“Ey Allah'ın Rasûlü, şeytan benimle namazım ve Kur'ân okumam arasına giriyor ve benim namazımı karıştırıyor.” Rasûlullah *Sallallahu aleyhi vesellem* şöyle buyurdu:
"O, Hanzeb adı verilen bir şeytandır. Onu hissettiğin vakit ondan Allah'a sığın ve sol tarafına üç defa tükürür gibi yap." (Osman b. Ebi'l-Âs) dedi ki: “Ben onu yaptım ve Allah onu benden giderdi.”
5- Mescide girildiği vakit şeytandan Allah'a sığınmak. Buna delil Ebû Dâvûd'un, Sünen'inin Namaz bahsinde kaydettiği Hayve b. Şureyh'in şöyle dediğine dair rivayettir. Ukbe b. Muslim ile karşılaştım. Ona: Bana ulaştığına göre sen Abdullah b. Amr b. el-As'dan, o Peygamber *Sallallahu aleyhi vesellem*'den mescide girdiği vakit:
“Koğulmuş olan şeytandan pek büyük Allah'a, onun kerim zatına ve kadim sultanına sığınırım." dediğini rivayet etmişsin. (Abdullah b. Amr b. el-Âs) dedi ki:
“Bu kadar mı” diye sordu. Ben:
“Evet” dedim. O dedi ki:
“Kişi bunu söyledi mi şeytan: Bu günün diğer bölümlerinde de benim şerrimden korunmuş oldu, der.”
6- Helâya girildiği vakit erkek ve dişi şeytanlardan Allah'a sığınmak: Buna delil Ebû Dâvûd'un Taharet bahsinde sahih bir senedle kaydettiği hadisi şeriftir. Buna göre Peygamber *Sallallahu aleyhi vesellem* helaya girdiği vakit:
“Allah'ım, ben sana erkek ve dişi şeytanlardan sığınırım." derdi. Burada sözü geçen hubs ve habâis, Avnu'l-Ma’bud müellifinin belirttiği gibi şeytanların erkekleri ve dişileridir.
7- Yemek esnasında besmele çekmek: Buna delil Muslim'in Sahih'inin eşribe (içecekler) bahsinde naklettiği Huzeyfe *Radıyallahu anh*'ın şöyle dediğine dair rivayetidir: Bizler Peygamber *Sallallahu aleyhi vesellem* ile birlikte bir yemekte bulunduğumuz takdirde, Rasûlullah *Sallallahu aleyhi vesellem* başlayıp da elini yemeğe uzatmadıkça, biz ellerimizi uzatmazdık. Bir seferinde onunla birlikte bir yemekte bulunduk. Adeta itilircesine küçük bir kız geldi. Elini yemeğe uzatmak istedi. Rasûlullah *Sallallahu aleyhi vesellem* onun elini tuttu. Daha sonra yine itilircesine bedevi bir arap geldi, onun da elini tuttu. Rasûlullah *Sallallahu aleyhi vesellem* şöyle buyurdu:
"Şüphesiz şeytan üzerinde Allah'ın adı anılmayan yemeği kendisi için helâl beller. Bu cariyeyi onun vasıtasıyla yemek kendisine helal olsun diye getirdi. Ben onun elini tuttum. Daha sonra bu vasıta ile yemek kendisine helâl olsun diye bu bedevî arabı getirdi, onun da elini yakaladım. Nefsim elinde olana yemin ederim ki, onun eli bu cariyenin eliyle birlikte benim elimin içindedir."
8- Cima halinde besmele çekmek ve Allah'ı zikretmek. Buna Muslim'in Nikâh bahsinde rivayet ettiği İbn Abbas *Radıyallahu anh*'ın şöyle dediğine dair kaydettiği hadis, delil teşkil etmektedir: Rasûlullah *Sallallahu aleyhi vesellem* buyurdu ki:
"Onlardan herhangi bir kimse hanımına yaklaşmak istediği vakit:
“Allah'ın adıyla, Allah'ım şeytanı bizden uzaklaştır ve şeytanı bize ihsan ettiğin rızıktan uzaklaştır" diyecek olur da bu (yaklaşma) sebeb(iy)le onlardan bir çocuk takdir edilir ise, şeytan ebediyyen ona zarar vermez."
9- Eve girildiği vakit yüce Allah'ı anmak: Buna delil Muslim'in Sahih'inde Eşribe (içecekler) bahsinde zikrettiği Câbir b. Abdullah yoluyla gelen hadistir. O Peygamber *Sallallahu aleyhi vesellem*'i şöyle buyururken dinlemiştir:
"Adam evine girip te evine girdiğinde ve yemek yediğinde Allah'ın adını anacak olursa şeytan: Sizin ne geceleyecek yeriniz vardır, ne de yiyecek yemeğiniz, der. Ve eğer adam eve girerken Allah'ın adını anmazsa şeytan: Gece kalacağınız yeri buldunuz, der. Eğer yemek yediği vakit Allah'ın adını anmazsa: Hem gece kalacağınız yeri hem akşam yemeğini sağladınız, der."

Ebû Dâvûd'un Sünen'inde eve girildiği vakit okunacak dua kaydedilmiştir. O bu duayı Edeb bahsinde Ebu Malik el-Eş'arî'nin rivayet ettiği bir hadis olarak kaydetmektedir. Ebu Malik dedi ki: Rasûlullah *Sallallahu aleyhi vesellem* buyurdu ki:
"Adam evine girdiği vakit şöyle desin:
"Allah'ım, ben senden hayırlı girişi ve hayırlı çıkışı dilerim. Allah'ın adıyla içeri girdik, Allah'ın adıyla dışarı çıktık ve Rabbimize tevekkül ettik." Sonra da aile halkına selâm versin."
10- Binek ve başkalarının tökezlemesi sırasında besmele çekmek: Nitekim Ebû Dâvûd'un Sünen'inin Edeb bahsinde rivayet ettiğine göre Ebu'l-Melih bir adamdan şöyle dediğini nakletmektedir: Peygamber *Sallallahu aleyhi vesellem*'in terkisinde binek üzerindeydim. Bir binek tökezledi. Ben:
"Körolasıca şeytan", dedim. Peygamber şöyle buyurdu:
"Körolasıca şeytan deme! Çünkü böyle bir şey söylediğin vakit o bir ev kadar olana kadar kendisini büyük görür ve benim gücümle oldu, der. Fakat bunun yerine bismillah de. Bu şekilde söylediğin takdirde ise şeytan sinek gibi oluncaya kadar küçülür."
11- Evden çıkınca Allah'ı zikretmek. Buna delil Tirmizî'nin Deavât bahsinde rivayet ettiği Enes b. Malik'in şu sözleridir: Rasûlullah *Sallallahu aleyhi vesellem* buyurdu ki:
"Her kim evinden çıktığı vakit: "Bismillah tevekkeltu alallah la havle ve lâ kuvvete illâ billah: Allah'ın adı ile Allah'a güvenip dayandım. Allah ile olmadıkça hiçbir şeye takat getirilemez, güç getirilemez" derse ona: Bu sana yeter ve sen korundun denilir ve şeytan ondan uzaklaşır, gider."
Ebu İsa (Tirmizî) dedi ki: Bu hasen, sahih, garîb bir hadistir. Onu ancak bu yolla biliyoruz.
12- Uyku sırasında Allah'ı zikretmeye gayret göstermek ve aksinden sakınmak. Buna delil Tirmizî'nin Deavât bahsinde kaydettiği Abdullah b. Amr *Radıyallahu anh*'ın şöyle dediğine dair hadistir. Rasûlullah *Sallallahu aleyhi vesellem* buyurdu ki:
"İki haslet vardır ki; müslüman bir kimse bunları yerine getirecek olursa mutlaka cennete girer. Haberiniz olsun, bu ikisi de kolay şeylerdir. Ama bunlarla amel edenler azdır: Her namazın sonunda on defa subhanallah der, on defa Allah'a hamdeder, on defa da Allah'ı tekbir eder."
(Abdullah b. Amr) dedi ki: Ben Rasûlullah *Sallallahu aleyhi vesellem*'i bunları eliyle sayarken gördüm. (Peygamber) buyurdu ki:
"İşte bunlar dil ile söylenecek yüzelli sözdür. (Beş vakit namazın toplamında) Mizanda ise bunlar binbeşyüzdür ve eğer sen yatağına çekilecek olursan yüz defa Allah'ı tesbih, tekbir eder ve ona hamdedersin. İşte bunlar dil ile yüz defa söylenen sözlerdir. Mizanda ise bunlar bin değerindedir. Sizden kim bir gün ve bir gecede ikibinbeşyüz günah işler?" Ashab:
"Nasıl olabilir? Bu kadar yapamayız ki." Peygamber şöyle buyurdu:
"Şeytan birinize namazda iken gelir, ona şunları şunları hatırla der ki, başka bir yere yönelmesini sağlamak ister. Belki onun bu isteğini yapmaz. Bu sefer o yatağında iken ona gelir ve o uykusunda dalıp gidinceye kadar onu uyutmaya devam eder."
Ebu İsa (Tirmizî): Bu hasen, sahih bir hadistir, demiştir.
Hadisi aynı şekilde Taberî, el-Müzzemmil suresinin tefsirinde, İbn Hibban Sahih'inde[58][58], İbn Mâce Sünen'inde[59][59] hepsi de Abdullah b. Amr *Radıyallahu anh*'dan diye rivâyet etmişlerdir.

İbadetlerde

1- Ezana özen göstermek: Buna Muslim'in namaz bahsinde kaydettiği Cabir *Radıyallahu anh*'ın şöyle dediğine dair hadis tanıklık etmektedir: Peygamber *Sallallahu aleyhi vesellem*'i

[58][58] V, 307
[59][59] I, 299

şöyle buyururken dinledim: *"Şüphesiz şeytan namaza çağırmak için okunan ezanı işitecek olursa, er-Ravhâ denilen yere kadar kaçar."* Süleyman (el-A'meş) dedi ki: Ben ona (hadisi Cabir'den rivayet eden Ebu Süfyan'a) er-Ravhâ'yı sordum da şöyle dedi: Orası Medine'den otuzaltı mil uzaklıktadır.
Yine Muslim aynı bahiste Ebu Hureyre *Radıyallahu anh*'dan şöyle dediğini rivayet etmektedir: Peygamber *Sallallahu aleyhi vesellem* buyurdu ki: *"Şeytan namaz için okunan ezanı işitti mi ezan sesini duymasın diye yüksek sesle yellenir. Ezan kesildi mi geri döner ve vesvese vermeye başlar. Kameti işitti mi yine sesini duymayacağı yere kadar gider. Kamet sustu mu geri döner, vesvese verir."*
Zerkanî şerhinde60[60] şöyle demektedir: "Şeytandan kasıt zahirinden anlaşıldığı üzere İblistir... Cins olarak şeytanın kastedilmiş olma ihtimali de vardır. Bu da cinlerden yahut insanlardan haddi aşan herbir azgın hakkında kullanılan bir isimdir. Fakat burada özel olarak cin şeytanı kastedilmektedir. "Yüksek sesle yellenerek" buyruğu zamir ile irtibat bulunduğundan dolayı vav'sız olarak hal konumunda bir isim cümlesidir. Buhârî'nin kaydettiği rivayet te vav'lıdır. Iyad dedi ki: İfadenin zahirine hamledilmesi mümkündür. Çünkü şeytan gıdalanan bir cisimdir. Ondan yelin çıkması mümkündür. Ayrıca bunun onun aşırı derecedeki nefret ve kaçışından sözeden bir tabir olma ihtimali de vardır. Muslim'deki şu rivayet te buna yakındır: "Onun husası olduğu halde... " Esmai ve başkaları bunu aşırı derecede koşmak diye açıklamışlardır. et-Tîbî der ki: Şeytanın ezanı duymamak için kendisini meşgul etmesi kulakları dolduran ve kişiyi başka bir şey duymaktan engelleyen sese benzetmiştir. Daha sonra buna "yüksek sesle yellenmek" adını vermiştir. Bunu da ezanı duymasın diye yapar... Şöyle de açıklanmıştır: İfadenin zahirinden anlaşıldığı kadarıyla o bu işi kasti olarak yapmaya çalışır. Bunu da ya çıkaracağı bu ses, kendisini müezzini dinlemekten meşgul etsin diye yapar, yahutta bunu beyinsizlerin yaptıkları gibi, hafife almak için yapar ya da namaza uygun düşen hadesten taheretin zıttı abdestsizlik ile karşılık vermek için yapar. Bunu kasten yapmama ihtimali de vardır. Aksine o ezanı duyunca o kadar şiddetli derecede korkar ki, bu korkusu sebebiyle bu sesi çıkartır. Hadiste yüksek sesle ezan okumanın müstehab olduğuna delil vardır. Çünkü ezan sebebiyle şeytanın sesi duymayacağı bir yere kadar uzaklaşacağı açıkça ifade edilmektedir. Az önce kaydedilen diğer hadiste Peygamber *Sallallahu aleyhi vesellem*'in kullandığı: "Taki er-Ravhâ denilen yere varıncaya kadar..." sözü nereye kadar gideceğini açıklamaktadır."
2- Uykudan uyandığı vakit üç defa burnunu temizlemek: Buna Muslim'in Sahih'inde Taharet bahsinde kaydettiği rivayet delil teşkil etmektedir. Ebu Hureyre *Radıyallahu anh*'dan rivayet edildiğine göre Peygamber *Sallallahu aleyhi vesellem* şöyle buyurmuştur: *"Sizden herhangi bir kimse uykudan uyandığı vakit üç defa burnunu temizlesin. Çünkü şeytan onun burun delikleri üzerinde geceler."*
3- Cemaat ile birlikte namaz kılmaya özen göstermek: Buna Nesâî'nin Sünen'inin İmamet bahsinde kaydettiği Ma'dân b. Ebi Talha el-Ya'murî'nin şöyle dediğine dair rivayeti tanıklık etmektedir: Ebu'd-Derdâ bana:
"Nerede kalıyorsun" diye sordu. Ben
"Hımsa yakın bir kasabada" dedim. Ebu'd-Derda *Radıyallahu anh* dedi ki:
Ben Rasûlullah *Sallallahu aleyhi vesellem*'i şöyle buyururken dinledim:
"Bir kasabada ya da bir göçebe yerinde üç kişi bulunur da aralarında namaz için (cemaatle kılmak üzere) kamet getirilmeyecek olursa, mutlaka şeytan onlara musallat olur. Onun için cemaatle birlikte olmaya bakınız. Çünkü kurt sürüden uzak kalanı yer."
es-Sâib dedi ki: Cemaatten kastı namazın cemaatle kılınmasıdır.
İmam Ahmed'in Müsned'in Ubade b. Nisiy'den şöyle dediği rivayet edilmektedir: Şam'da Madan61[61] diye bilinen ve Ebu'd-Derdâ'nın kendisine Kur'ân okuttuğu birisi vardı. Ebu'd-Derdâ bir gün onu göremedi. Bir gün o Dabık'da62[62] iken onunla karşılaştı. Ebu'd-Derdâ:

60[60] I, 209
61[61] Bu bundan önceki hadiste geçen Madan b. Ebi Talha el-Yamuri'dir.

“Ey Madan öğrendiğin Kur'ân ne alemde? Bugün senin Kur'ânla aran nasıl”, diye sordu. (Madan):
“Allah da bilir ki daha iyi”, dedi. (Ebu'd-Derdâ) ona:
“Ey Madan, sen bugün bir şehirde mi yaşıyorsun, yoksa bir köyde mi?” Madan:
“Hayır şehre yakın bir köyde”, dedi. Ebu'd-Derda:
“Yavaş ol, yazık sana ey Madan, dedi. Çünkü ben Rasûlullah *Sallallahu aleyhi vesellem*'i şöyle buyururken dinledim:
"Beş aile halkı bulunup da namaz için aralarında ezan okunup, namazlar için kamet getirilmeyecek olursa mutlaka şeytan onlara musallat olur ve şüphesiz kurt ayrılanı yakalar. Onun için yazık sana ey Madan: Sen şehirlerde kalmaya bak!"
Suyutî dedi ki: "Şeytan onlara musallat olur; şeytan onları kuşatır ve kendisine doğru onları yönlendirir, demektir. Bu sebeple siz cemaate sıkı sıkıya bağlanınız. Şüphesiz kurt (sürüden) uzak olanı yer. en-Nihâye adlı eserde şöyle denilmektedir: Burada (uzak anlamı verilen el-Kasiye) kelimesi ile sürüden ayrı, sürüden uzakta duran, tek başına kalan kastedilmektedir. Demek istiyor ki, şeytan ehl-i sünnet ve'l-cemaatin dışına çıkan kimselere musallat olur."63[63]
4- Namazda safları düzgün tutmaya dikkat etmek: Buna Ebû Dâvûd'un Sünen'inde Namaz bahsinde zikrettiği Enes b. Malik'ten, Rasûlullah *Sallallahu aleyhi vesellem*'in şöyle buyurduğuna dair rivayeti delil teşkil etmektedir:
"Saflarınızı sıkı tutunuz ve safları birbirine yakın yapınız. Boyunları aynı hizaya getiriniz. Nefsim elinde olana yemin ederim ki, ben şeytanı safın arasındaki boşluklardan sanki kuzu imiş gibi girdiğini görüyorum."
Ebu Abdullah Muhammed b. Abdu'l-Vâhid el-Makdisî: "Bu hadisin isnadı sahihtir" demiştir.64[64]
Hadisin manası şudur: "Omuzlarınızı birbirine kavuşturmak suretiyle, saflarınızı da bitişik tutunuz. Safları da birbirine yakın yapınız. Öyle ki her iki saf arasında bir başka saf sığmasın ve şeytan da önünüzden geçemesin. Sizin bedenlerinizin birbirine yakınlığı, ruhlarınızın da birbirleriyle dayanışmasına sebep olsun. Herbirinizin boynu diğerinin boynu hizasında olacak şekilde boyunlar da aynı hizada olsun. Bu da biriniz diğerinizden yüksekte olmasın, demektir. Yoksa bizzat boyunların kendisine itibar edilsin, demek değildir. Çünkü uzun boylu olan bir kimsenin boynunu yanındaki kısa birisinin boynu ile aynı hizada olsun diye eğilmek gibi bir yükümlülüğü de, bir hakkı da yoktur."65[65]
5- Namaz kılarken sütre edinmek ve sütreye yakın durmak: Buna da Nesâî'nin Kıble bahsinde zikrettiği Sehl b. Ebi Hasme'nin rivayet ettiği Rasûlullah *Sallallahu aleyhi vesellem*'in şu buyruğu delildir: *"Sizden herhangi bir kimse sütreye karşı namaz kıldığı takdirde ona yaklaşsın ki, şeytan onun aleyhine namazını kesmesin."* Nesâî'nin lafzı bu şekildedir.
İbn Abdi'l-Berr dedi ki: "Bu senedinde ihtilaf bulunan bir hadis olmakla birlikte, hasen bir hadistir."66[66]
Bu hadisi aynı şekilde Şafii de es-Sünenu'l-Me'sûre'de67[67]; İbn Ebi Şeybe Musannef'inde68[68], Tahavi Şerhu Meani'l-Âsâr'da69[69], Taberânî el-Mu'cemu'l-Kebir'de70[70], Ebu'l-Hüseyn Abdu'l-Baki b. Kaani de Mucemu's-Sahabe71[71] adlı eserlerinde zikretmiş bulunmaktadırlar.

62[62] Dabık: Fars diyarının uzak yerlerinde bilinen bir şehirdir. Bk. Mu'cemu Mesta'cem, II, 531
63[63] Şerhu's-Suyuti, II, 98
64[64] el-Ehadîsu'l-Muhtare, VII, 42
65[65] Feyzu'l-Kadir, IV, 5
66[66] et-Temhid, IV, 194
67[67] I, 242
68[68] I, 250
69[69] I, 458
70[70] VI, 98
71[71] I, 369

6- Namaza yönelmek ve güç yettiği kadarıyla namazın dışındaki hususları düşünmekten sakınmak: Nesâî'nin Sünen'inde Sehv bahsinde, şeytanın müslümanın ecrini azaltmak için namazın dışındaki hususlar üzerinde düşündürmek amacıyla bütün çabasını ortaya koyduğunu ifade eden bir hadis zikretmektedir. Buna göre Peygamber *Sallallahu aleyhi vesellem* şöyle buyurmuştur:
"Şeytan sizden herhangi birinize -o namazda iken- gelir ve ona: "Şunu hatırla, bunu hatırla... der, durur."
Tirmizî'nin Sünen'inde Deavât bahsinde de şöyle buyurulmaktadır: *"Şeytan herhangi birinize o namaz kılmakta iken gelir ve ona namazını bitirinceye kadar şunu hatırla, bunu hatırla der, durur..."* Ebu İsa (Tirmizî) dedi ki: Bu hasen, sahih bir hadistir.
7- Namazda başka yere yönelmekten sakınmak: Tirmizî'nin Sünen'inde cuma bahsinde kaydettiği rivayete göre Aişe *Radıyallahu anhâ* şöyle demiştir: Ben Rasûlullah *Sallallahu aleyhi vesellem*'e namazda bakınmaya dair soru sordum, şöyle buyurdu: *"O şeytanın kişinin namazından çaldığı bir haldir."* Ebu İsa (Tirmizî) dedi ki: "Bu hasen, garîb bir hadistir."
Hadisi aynı şekilde Buhârî Ezan bahsinde, Ebû Dâvûd Namaz, Nesâî Sehv bahsinde rivayet etmiştir. Şevkânî hadis hakkında şunları söylemektedir: "(Hadisteki) ihtilâs (çalmak) bir şeyi hızlıca almak demektir. Bir şeyi aldığı vakit, o şeyi ihtilâs etti denilir. en-Nihaye adlı eserde şöyle denilmektedir: İhtilâs selb yoluyla alınan şeydir. Bir açıklamaya göre ihtilâs yapan kişi herhangi bir şeyi zor ve güç kullanmaksızın hızlıca alıp kaçan kimsenin yaptığıdır. Bu fiilin şeytana nisbet edilmesi, vesvesesi ile buna sebep teşkil ettiğinden dolayıdır. İhtilâs adının bu şekilde başka bir tarafa iltifat etmeye, dönmeye isim olarak verilmesi ise, bir mübalağalı anlatımdır.
Bundan nefret ettirip, uzaklaştırmaktaki hikmet ise namazdaki huşû'u azaltması, yüce Allah'tan yüz çevirmeye sebep teşkil etmesi ve şeytanın verdiği vesveseye muhalefette kararlılık bulunmamasından dolayıdır.[72][72]
8- Namazda şüphe halinde sehv secdesi yapmaya dikkat etmek: Buna delil Muslim'in Sahih'inde Mesâcid bahsinde, Nesâî'nin Sehv bahsinde, Ahmed'in Müsned'inde, Darimî'nin Sünen'inin Namaz bahsinde kaydettikleri, Ebu Said el-Hudri *Radıyallahu anh*'ın rivayet ettiği şu hadistir: Rasûlullah *Sallallahu aleyhi vesellem* buyurdu ki: *"Sizden herhangi bir kimse namazında üç mü, dört mü kaç rekât kıldığını bilmeyecek kadar şüphe ederse, şüpheli kısmı bir kenara atsın ve kesin olarak kıldığından emin olduğu rekatleri esas alsın. Sonra da selam vermeden önce iki secde yapsın. Eğer beş rekat kılmış ise bu iki rekat onun namazını çifte çıkarmış olur ve eğer dörde tamamlamak için kılmış ise kıldığı bu iki rekatte şeytana rağmen olur."* Muslim'in lafzı ile hadis böyledir.
9- Namaz kılan bir ses duymadıkça yahut bir koku almadıkça şeytanın vesvesesi halinde namazdan çıkmamak: Buna delil İmam Ahmed'in Müsned'inde kaydettiği Ebu Hureyre yoluyla gelen şu hadisi şeriftir: Rasûlullah *Sallallahu aleyhi vesellem* buyurdu ki:
"Sizden herhangi bir kimse namazda iken ona şeytan gelir de bir kimsenin bineğini dürtüklemesi gibi kendisini dürtükleyecek olur da bu sebeple teskin olur (dikkat kesilir) ise, onu namazında uzaklaştırmak maksadıyla kaba etleri arasında yellenir. Bu sebeple sizden herhangi bir kimse bu kabilden bir şey hissedecek olursa, şüphe etmeyeceği şekilde bir ses duymadıkça yahut bir koku almadıkça namazını bırakmasın."
Bu hadisi buna yakın ifadelerle Muslim, Hayz bahsinde, Tirmizî, Ebû Dâvûd ve İbn Mâce -hepsi de- Sünenlerinin Taharet bahislerinde rivayet ettikleri gibi aynı şekilde Darimî de Taharet bahsinde rivayet etmiştir.
Yine İmam Ahmed, Ebu Hureyre'den şöyle bir hadis rivayet etmektedir: Rasûlullah *Sallallahu aleyhi vesellem* buyurdu ki:

[72][72] Neylu'l-Evtar, II, 379

"Sizden herhangi bir kimse mescidde bulunur da şeytan ona gelir, bir adamın bineğini dürtüklemesi gibi onu dürtüklerse ve bu sebeple de o kişi ona boyun eğerse şeytan ona gem takar yahut yular takar."
Ebu Hureyre dedi ki: Siz bunu görüyorsunuz. Kendisine gem takılan kişinin şöylece yan yatmış olduğunu görürsün, Allah'ı pek anmaz. Yular takılmış kimsenin de ağzını açık tuttuğunu ve Allah'ı zikretmemekte olduğunu görürsünüz.
Taberânî el-Mu'cemu'l-Kebir'de, el-Bezzar sahih bir sened ile73[73] İbn Abbas'tan rivayet ettiklerine göre Peygamber *Sallallahu aleyhi vesellem*'e namazda iken kendisi abdestini bozacak bir iş yapmadığı halde, abdesti bozulduğu hissi kendisinde uyanan adam hakkında soru soruldu da Rasûlullah *Sallallahu aleyhi vesellem* şöyle buyurdu:
"Sizden herhangi bir kimse namazda iken şeytan ona gelip, onun makadını açar, kişi abdestini bozacak bir iş yapmadığı halde ona abdestini bozduğu intibaını verir. Sizden herhangi bir kimse böyle bir hal ile karşılaşırsa bunun sesini kulağıyla duymadıkça yahut burnu ile kokusunu almadıkça namazı bırakmasın."
10- Namaz kılarken çakıl taşlarını ve benzeri şeyleri hareket ettirmekten sakınmak: Çünkü Nesâî, Sünen'inin Tatbik bahsinde Abdullah b. Ömer'den şunu rivayet etmektedir: O, namazda iken eliyle çakıl taşlarını hareket ettiren bir adam gördü. Namazını bitirince Abdullah ona şöyle dedi:
"Sen namazda iken çakıl taşları ile oynama. Çünkü bu şeytandandır. Bunun yerine Rasûlullah *Sallallahu aleyhi vesellem*'in yaptığı gibi yap!" Adam:
"O nasıl yapardı", diye sordu. Abdullah b. Ömer şöyle dedi:
"Sağ elini, sağ uyluğu üzerine koydu ve başparmağa bitişik olan parmağı (şehadet parmağı) ile kıbleye işaret etti. Gözü ile de ona yahut onun bulunduğu tarafa baktı. Sonra da: "Rasûlullah *Sallallahu aleyhi vesellem*'i böyle yaparken gördüm, dedi."
Hadisi aynı şekilde İmam İbn Hibban Sahih'inde74[74], İbn Ebi Şeybe Musannef'inde75[75], Abdu'r-Rezzak da aynı şekilde Musannef'inde76[76] buna yakın ifadelerle rivayet ettikleri gibi, başkaları da rivayet etmiştir.
11- Deve ağıllarında namaz kılmaktan sakınmak: Buna İbn Mâce'nin Sünen'inde Mesacid ve cemaatler bahsinde, İmam Ahmed'in de Müsned'inde rivayet ettiği Abdullah b. Muğaffel el-Müzenî'nin rivayet ettiği şu hadis delildir: Peygamber *Sallallahu aleyhi vesellem* buyurdu ki:
"Sizler koyun ağıllarında namaz kılabilirsiniz. Fakat deve ağıllarında namaz kılmayınız. Çünkü onlar şeytanlardan yaratılmışlardır."
İmam Şafiî Müsned'inde77[77] yine Abdullah b. Muğaffel'den, o Peygamber *Sallallahu aleyhi vesellem*'den şöyle buyurduğunu rivayet etmektedir:
"Sizler koyun ağıllarında iken namaz vakti girerse orada namaz kılınız. Çünkü onlar (koyunlar) huzur ve berekettirler. Fakat deve ağıllarında iken namaz vakti girerse oradan dışarı çıkınız ve (öyle) namaz kılınız. Çünkü onlar (develer) cindir, cinlerden yaratılmışlardır. Sizler onların ürküp kaçtıkları vakit nasıl burunlarını yukarıya doğru kaldırdıklarını görmüyor musunuz?"
Deve ağıllarında namaz kılmanın yasaklanış illeti (gerekçesi) hususunda görüş ayrılığı vardır. Bu hususta en uygun açıklama develerin ağıllarında hemen hemen hiç sükûnet bulmamaları ve rahat olmamalarıdır. Aksine hep galeyan halindedirler. Bu bakımdan kimi hallerde namaz kılanın namazını keserler.78[78] Bu açıklamaya Şeyhu'l-İslam İbn Teymiyye'nin sözünü ettiği şu husus da eklenebilir: "Sahih olan ise hamamda, deve ağıllarında ve benzeri yerlerde

---

73[73] Bk. Mecmâu'z-Zevâid, II, 242
74[74] IV, 603
75[75] I, 337
76[76] I, 409
77[77] I, 21
78[78] Bk. İbn Abdi'l-Berr, et-Temhid, XXII, 333; ez-Zerkanî şerhi, I, 486; Tevilu Muhtelifi'l-Hadis, I, 132; Avnu'l-Mabud, II, 113; Nesâî, Sünen'inde Sindi haşiyesi, II, 56

(namazın yasaklanış) illeti, buraların şeytanların barınakları oluşlarından dolayı olduğudur."[79[79]] Bu açıklama her iki hususu da bir arada ifade etmektedir. Doğrusunu en iyi bilen Allah'tır.

12- Gece namaz kılmak: Muslim'in Salâtu'l-müsafirin bahsinde rivayet ettiği üzere, Ebu Hureyre *Radıyallahu anh*, Peygamber *Sallallahu aleyhi vesellem*'in şöyle buyurduğunu zikretmektedir:

"Şeytan sizden herhangi bir kimsenin uykuya daldığı vakit kulakları arkasına üç tane düğüm bağlar. Herbir düğümü vurarak önünde uzun bir gece var, diye vurur. Kişi uyanıp, Allah'ı anarsa bir düğüm çözülür. Abdest alırsa iki düğüm çözülür. Namaz kılarsa düğümlerin üçü de çözülür ve böylelikle sabahleyin hoş ve çalışkan uyanır. Aksi takdirde kötü ve tembel uyanır."

Yine Muslim'in Sahih'inde Salâtu'l-müsafirîn bahsinde Ebu Vâil'den, o Abdullah b. Mesud'dan şöyle dediğini nakletmektedir: Rasûlullah *Sallallahu aleyhi vesellem*'in huzurunda bir gece sabaha kadar uyuyan bir adamdan sözedildi. Peygamber şöyle buyurdu:

"Bu şeytanın iki kulağına -yahut bir kulağına, dedi- işediği bir adamdır."

İbn Abdi'l-Berr birinci hadisin anlamı ile ilgili olarak şunları söyler: "Şeytan kişiyi uyutur, çabalarıyla, ona verilmiş olan vesvese verme gücü ile azdırma ve saptırma kudreti, batılı süsleme ve batıl üzere yardımcı olma gücü ile tembelliğini ve ağırlığını arttırır. Allah'ın ihlasa erdirilmiş kulları ise bundan müstesnâdır. Hadis-i şerifte yüce Allah'ı anmanın şeytanı kovup uzaklaştırdığına delil olduğu gibi, abdest ve namaz kılmanın da böyle olduğu görülmektedir. Zikr'in abdest ve namaz olma ihtimali de vardır. Çünkü her ikisinde de Allah'ı zikretmek manası vardır. Bu fazileti dolayısıyla özellikle şeytanı kovaladığı belirtilmektedir. Doğrusunu en iyi bilen Allah'tır ya, diğer hayırlı amellerin de böyle olma ihtimali vardır. Buna göre geceleyin kalkıp namaz kılan bir kimsenin üzerinden şeytanın bütün düğümleri çözülür. Eğer bunu yapmayacak olursa Peygamber *Sallallahu aleyhi vesellem*'in dediği şekilde sabahı eder. Şu kadar var ki farz için aldığı abdest ve kıldığı farz namazı ile onun da düğümleri çözülür. -Doğrusunu en iyi bilen Allah'tır- Şeytanın Kur'ân okumak, Allah'ı anmak ve ezan okumak ile kovulacağı hususu üzerinde ise icma vardır ve bu husus ilgili rivayetler de meşhurdur..."

İbn Abdi'l-Berr dedi ki: "Bu hadiste gece namazı kılmak teşvik edilmektedir. Çünkü bu sayede kişi abdest ve namaz ile zikirden sonra çalışkan ve nefsi hoş bir şekilde sabahı eder."[80[80]]

Nevevî, Sahih-i Muslim Şerhinde şunları söylemektedir: "Nefsi hoş ve çalışkan olarak sabahı eder" ifadesi şu demektir: Keremi bol yüce Allah ona bu şekilde itaati ihsan ettiğinden ve buna karşılık ona vaad ettiği sevaplardan dolayı sevinir. Bununla birlikte yüce Allah nefsinde herbir işindeki tasarrufunda ona bereket ihsan eder. Ayrıca şeytanın düğümleri ve onu itaatten uzaklaştırma çabaları da ondan uzaklaşmış olur."[81[81]]

13- Oruç tutmaya dikkat etmek: İmam Ahmed, Müsned'inde Ebu Zerr *Radıyallahu anh*'dan şöyle dediğini rivayet etmektedir: Rasûlullah *Sallallahu aleyhi vesellem*'i şöyle buyururken dinledim:

"Sabır ayını (ramazanı) ve her aydan üç günü oruçla geçirmek bütün seneyi oruçla geçirmek demektir. Ayrıca bu kalbteki aldatmaları da giderir." Ebu Zerr dedi ki:

"Kalbteki aldatmalar ne demek oluyor", diye sordum, Peygamber:

"Şeytanın pislikleri" diye buyurdu.

Hadisi Tayalisi, Müsned'inde[82[82]], Beyhaki Şuabu'l-İman'da[83[83]] her ikisi de Ebu Zerr'den diye rivayet etmişlerdir.

79[79] Bk. Mecmûu'l-Fetava, XIX, 41
80[80] Temhid, XIX, 45-47
81[81] Nevevi Şerhi, VI, 66
82[82] s. 65
83[83] III, 391

14- Hac etmeye ve Arafe gününde bulunmaya dikkat etmek: Buna Malik'in Muvatta adlı eserinde hac bahsinde zikrettiği Talha b. Ubeydullah b. Kerîz'in rivayet ettiği şu hadistir: Rasûlullah *Sallallahu aleyhi vesellem* buyurdu ki:
"Şeytan Arafe gününde görüldüğü kadar küçük, koğulmuş, hakir ve öfkeli hiçbir günde görülmemiştir. Bunun tek sebebi ise, onun inen rahmeti görmesi ve Allah'ın pek büyük günahları affettiğini müşahede etmesidir. Bundan tek istisna Bedir günü gördükleridir."
"Ey Allah'ın Rasûlü peki Bedir gününde ne gördü" diye sorulunca şöyle buyurdu:
"O Cebrail'i, melekleri saf düzenine sokarken gördü."
İbn Abdi'l-Berr dedi ki: "Bu, böyle mübarek bir yerde bulunmanın faziletine dair hasen bir hadistir. Haccın teşvik edildiğine dair delil de ihtiva etmektedir... Yine bu hadis İblis'in kıskançlığını ve düşmanlık derecesini de haber vermektedir..."84[84]
Derim ki: Bu hadisi aynı şekilde Taberî, Tefsir'inde, Abdu'r-Rezzak Musannef'inde, Beyhakî, Şuabu'l-İman'da, Deylemî el-Firdevs'de ve el-Fâkihî Ahbaru Mekke'de rivayet etmiştir.

Başkaları İle İlişkilerde

Müslüman bir kimsenin başkaları ile ilişkilerinde şeytanın şerlerinden esenliğe kavuşmasını sağlayabilecek yolların bir kısmı da aşağıda gösterilmiştir:
1- Müslümanlar arasında candan sevgiye dikkat etmek, karşılıklı nefretten ve uzaklaşmaktan sakınmak: Buna delil Muslim'in Sahih'inde Kıyametin, cennet ve cehennemin sıfatları bahsinde rivayet ettiği Câbir *Radıyallahu anh*'dan gelen şu hadis-i şeriftir: Peygamber *Sallallahu aleyhi vesellem*'i şöyle buyururken dinledim:
"Şüphesiz ki şeytan arap yarımadasında namaz kılanların kendisine ibadet edeceklerinden ümidini kesmiştir. Fakat aralarını bozmakla (da yetinir)."
Hadisi aynı şekilde hadis imamlarından bir topluluk rivayet etmiştir. Sünen'inde Tirmizî, Bir ve sıla bahsinde, Ahmed, Müsned'inin değişik yerlerinde Ebu Ya'lâ da Müsned'inde rivayet etmiştir.
Feyzu'l-Kadîr'de şunları söylemektedir: "Maksat arap yarımadasında mü'minlerden herhangi bir kimsenin puta ibadete geri döneceğinden, tekrar şirke girip irtidad edeceğinden şeytanın ümidini kesmiş olduğudur. Bazı arapların irtidad etmesi onun ümit kesmiş olmasına aykırı değildir ve bu çürütücü bir delil olarak ileri sürülemez. Yahutta onlar puta ibadet etmedikleri için onların irtidadları bu buyruğa aykırı değildir ya da namaz kılanlar namaz kılmak ile şeytana ibadeti birarada yapmayacaklardır, demektir. "Fakat aralarını bozmak (da ona yeterlidir)." Yani kışkırtmak için çalışır yahutta birbirlerine karşı onları kışkırtır ve onları fitnelere, savaşlara ve kin duymaya iter. Kadı dedi ki: Tahrîş (kışkırtmak) bir şeye karşı bir tür aldatmak ile birlikte teşvik etmek demektir. Şeytanın ancak marifet-i ilâhiye konusunda basiret sahibi kimselerin anlayabilecekleri ince vesveseleri vardır. İmamlardan birisi şöyle demiştir: Özellikle arap yarımadasını sözkonusu etmesi oranın vahyin indiği yer oluşundan dolayıdır..."85[85]
2- Cemaale birliktelik: Tirmizî'nin Sünen'inde Fiten bahsinde İbn Ömer'den naklettiği şu rivayet buna delildir: Ömer bize Câbiye'de bir hutbe irad edip dedi ki: Ey insanlar! Ben vaktiyle Rasûlullah *Sallallahu aleyhi vesellem*'in önümüzde ayakta durduğu gibi sizin önünüzde duruyorum. O bize şöyle demişti:
"Sizlere ashabımı tavsiye ederim, sonra onlardan sonra gelenler, sonra onlardan sonra gelenleri. Daha sonra yalan yayılacak. Öyle ki, kişiden yemin istenmeden o yemin edecek, şahit şahitlik etmesi istenmeden şehadette bulunacak. Dikkat edin! Eğer bir erkek, bir kadın ile tenhada başbaşa kalacak olursa mutlaka onların üçüncüleri şeytan olur. Sizlere cemaate

84[84] Temhid, I, 116
85[85] Feyzu'l-Kadîr, II, 356; Ayrıca bk. Tuhfetu'l-Ahvezî, VI, 57

bağlanmanızı tavsiye ederim. Tefrikadan çok sakının. Şüphesiz şeytan tek kimseyle birliktedir. İki kişiden ise daha uzaktır. Her kim cennetin geniş yerini arzu ederse, o cemaatten ayrılmasın. Her kimin işlediği güzel iş onu sevindirir, işlediği kötülük onu rahatsız ederse işte o kimse, mü'min demektir."
Ebu İsa (Tirmizî) dedi ki: Bu hadis bu cihetiyle sahih ve garîb bir hadistir.
Bu hadisi buna yakın ifadelerle Beyhâkî, es-Sünenu'l-Kübrâ'da, İbn Ebi Ebi Asım, es-Sünne'de, Nesâî, Sünen'inin Tahrimü'd-dem bahsinde Arfece b. Şureyh el-Eşcaî'den diye rivayet etmişlerdir. Arfece dedi ki: Ben minber üzerinde Peygamber *Sallallahu aleyhi vesellem*'i insanlara hutbe irad ederken gördüm, dedi ki:
"Benden sonra şunlar şunlar olacaktır. Her kimin cemaatten ayrıldığını, yahutta Muhammed Sallallahu aleyhi vesellem ümmetini bölmek istediğini görürseniz kim olursa olsun onu öldürünüz. Şüphesiz Allah'ın eli cemaat üzerindedir ve şüphesiz şeytan cemaatten ayrılan kimse ile birlikte koşar."
3- Gereksiz yere tartışmadan ve atışmadan çekinmek: Buna Darimî'nin Sünen'inin Mukaddimesinde zikrettiği Muhammed b. Vasi'in şöyle dediğine dair rivayet tanıklık etmektedir: Muslim b. Yesâr şöyle derdi:
"Tartışmadan uzak durunuz. Çünkü o alimin bilgisizlik anıdır ve bu sayede şeytan onun yanılmasını sağlamaya çalışır."
Hadisi bu şekilde Ebu Nuaym Hilyetu'l-Evliyâ adlı eserinde[86[86]], İbn Sa'd da et-Tabakatu'l-Kübrâ'da[87[87]] rivayet etmişlerdir.
4- Övgüde aşırıya kaçmamak: Buna Ebû Dâvûd'un Sünen'inde Edeb bahsinde rivayet ettiği Ebu Nadra'nın Mutarrif'den şöyle dediğine dair nakli tanıklık etmektedir: Babam dedi ki:
"Ben Âmir oğulları heyeti ile birlikte Rasûlullah *Sallallahu aleyhi vesellem*'in yanına gittim.
"Sen bizim seyyidimizsin", dedik, o:
"Seyyid yüce ve mübarek olan Allah'tır" dedi. Bu sefer:
"Sen fazilet itibariyle bizim en üstünümüz, cömertlik itibariyle bizim en büyüğümüzsün", dediler. Peygamber:
"Kendi aranızdaki sözler gibisini ya da sözünüzün bir kısmını söyleyin, sakın şeytan sizleri aşırılığa sürüklemesin." diye buyurdu.
İmam Ahmed, Müsned'inde, Enes *Radıyallahu anh*'dan rivayet ettiğine göre bir adam:
"Ey Muhammed, ey bizim en hayırlımız, ey en hayırlımızın oğlu, ey seyyidimiz (efendimiz) ve ey efendimizin oğlu", diye hitap etti. Peygamber şöyle buyurdu:
"Siz kendi aranızdaki söz gibi söyleyiniz. Şeytan -ya da, şeytanlar- *sizleri aşırıya sürüklemesin.* -Bu iki ifadeden birisini kullandı.- *Ben Allah'ın kulu ve Rasûlü Muhammed'im, ben Allah'ın kulu ve Rasûlü Muhammed'im. Yüce Allah'ın beni getirdiği konumun daha yukarısı bir konuma yükseltmenizi sevmiyorum."*
5- Hakim adaletli olmaya dikkat edecek, zulümden sakınacak. Buna Tirmizî'nin Sünen'inde Ahkâm bahsinde sabit olan Abdullah b. Ebi Evfa'nın şöyle dediğini belirten rîvâyet tanıklık etmektedir: Rasûlullah *Sallallahu aleyhi vesellem* buyurdu ki: "Şüphesiz Allah haksızlık yapmadıkça hakim ile birliktedir. Haksızlık yaptı mı onu kendi haline bırakır ve bu sefer şeytan ondan ayrılmaz."
Hadisi böylece Beyhâkî de es-Sünenu'l-Kübrâ[88[88]]'sında şu lafızla rivayet etmiştir:
"Şüphesiz aziz ve celil olan Allah zalimlik yapmadığı sürece hakim ile birliktedir. Eğer haksızlık yaparsa Allah ondan uzaklaşır ve şeytan onun yakasını bırakmaz."
Aynı şekilde Deylemî de bu hadisi el-Firdevs bi Me'suri'l-Hitab adlı eserinde[89[89]] şu lafızla rivayet etmektedir: *"Şüphesiz aziz ve celil olan Allah, hainlik etmediği sürece hakim ile birliktedir. Şayet hainlik ederse Allah ondan uzak kalır ve şeytan onun yanından ayrılmaz."*

[86[86]] II, 294
[87[87]] VII, 187
[88[88]] X, 88
[89[89]] I, 168

Feyzu'l-Kadîr'de[90[90]] hadisi açıklarken şunları söylemektedir: "Allah yardımı, irşadı desteklemesi ile hakim ile birliktedir. Verdiği hükümde haksızlık etmedikçe ona yardımcı olur. Verdiği hükümde kasten zulme sapmağı sürece böyledir, demektir. Verdiği hükümde zulme sapacak olursa Allah onu kendi haline bırakır yani onu doğrultmayı, ona başarı ihsan etmeyi terkeder. Şeytan onun yakasına yapışır, onu aldatır, saptırır. Yaptığı zulüm, işlediği batıl, bezendiği kötü nitelikler ve çirkin bayağılıklar sebebiyle yarın onu rezil ve zelil kılmak için çalışırr."

6- Şaka yollu dahi olsa müslümana silahla işaret etmemek: Nitekim Muslim'in Sahih'inde el-Birr ve's-Sıla bahsinde ve başkalarının Ebu Hureyre *Radıyallahu anh*'dan rivayet ettikleri hadis bunu göstermektedir. Ebu Hureyre birtakım hadisleri nakledip, aralarında şunu da zikretmiştir: Rasûlullah *Sallallahu aleyhi vesellem* yine buyurdu ki:

"Sizden herhangi bir kimse silahla kardeşine işaret etmesin. Çünkü sizden herhangi bir kimse farkında olmaksızın belki şeytan onun eliyle atış yaptırır ve böylelikle o da ateşin bir çukuruna düşer."

Nevevî dedi ki: Peygamber *Sallallahu aleyhi vesellem*'in: *"Kimse silâhla kardeşine işaret etmesin. Çünkü belki de o bilmeksizin şeytan herhangi birinizin elinden atış yaptırır."* Hadisi bütün nushalarda bu şekilde şın harfinden sonra ye harfi ile "lâ yuşîru: işaret etmesin" şeklindedir ve sahih olan şekil de budur. Çünkü bu yüce Allah'ın: *"Hiçbir anneye zarar verilmez."* (el-Bakara, 2/233) buyruğunda olduğu gibi haber lafzında gelmiş bir nehiydir. Daha önce bir kaç defa da işaret ettiğimiz gibi bu bizzat nehy lafzından daha beliğdir. *"Belki şeytan atış yapar."* ifadesini biz de noktasız ayn ile (yenziu şeklinde) yazdık. Kadı da Muslim'in bütün rivayetlerinden böylece nakletmiştir. Bizim bölgemizin nüshalarında da hep bu şekildedir. Manası da şudur: Onun elinden atar ve onun atışını gerçekleştirir. Muslim'in dışındaki rivayetlerde noktalı gayn ile rivayet edilmiştir. Bu da teşvik anlamını verir. Yani o silahla vurmayı gerçekleştirmeye onu iter ve bu işi ona süslü gösterir."[91[91]]

Ev, Aile Ve Toplum

1- Uyku vakti kapıları kilitlemek; su kaplarının ağzını bağlamak, kapları örtmek ve kandilleri söndürmek. Muslim'in Sahih'inde Eşribe bahsinde Câbir *Radıyallahu anh*'dan rivayete göre Rasûlullah *Sallallahu aleyhi vesellem* şöyle buyurmuştur:

"Kapları örtünüz. Su kaplarının (kırbaların) ağzını bağlayınız. Kapıyı kilitleyiniz, kandili söndürünüz. Şüphesiz şeytan bir su kabının ağzını çözmez, kapıyı açamaz, örtülü bir kabı açamaz. Eğer sizden herhangi bir kimse ancak kabın üzerine enine bir çubuk yatırıp Allah'ın adını anmaktan başka bir şey yapamazsa onu dahi yapsın. Çünkü fasıkcık (fare) aile halkının üzerine evlerini ateşe verebilir."

Hadisi aynı şekilde Ebu Avane, Müsned'inde[92[92]], Beyhâkî es-Sünenu'l-Kübrâ'da[93[93]], İbn Mâce Sünen'inde ve başkaları da rivayet etmiştir.

Feyzu'l-Kadîr'de şöyle demektedir: "Kabı örtünüz" yani üstünü kapatınız. Çünkü örtmek setretmek demektir. Buradaki emir bilhassa gece için mendubluk ifade eder. Burada bundan önceki halde ve bundan sonraki diğer hallerde, Allah'ın adının anılması ile birlikte su kabının ağzının bağlanmasına gelince, yüce Allah'ın adı uzun ve enli bir surdur. Her türlü kötülükten koruyan kalın perdedir."[94[94]]

İbn Hacer dedi ki: "İbn Dakikı'l-İd dedi ki: Kapıların kapatılması emrinde dini ve dünyevi maslahatlar arasında canların, malların boş işlerle uğraşanlardan, fesatçılardan korunması

[90[90]] II, 99

[91[91]] Nevevi Şerhi, XVI, 170-171

[92[92]] V, 145

[93[93]] I, 256

[94[94]] Feyzu'l-Kadîr, IV, 404

bilhassa şeytanlara karşı muhafaza edilmesi sözkonusudur. Nebi *Sallallahu aleyhi vesellem*'in "şüphesiz ki şeytan kapalı bir kapıyı açamaz" buyruğu kapıyı kapatma emrinin, şeytanın insan ile karışmaktan uzaklaştırılması maslahatına işaret edilmektedir. Özellikle şeytanın bu halinin gerekçe olarak zikredilmesi, ancak Peygamberlik tarafından bilinebilecek gizli bir hususa dikkat çekmek içindir. "Şeytan" kelimesinin başındaki elif lam cins içindir. Çünkü muayyen bir fert kastedilmemektedir."95[95]

Peygamber *Sallallahu aleyhi vesellem*'in kandilin söndürülmesi emrine gelince; Ebû Dâvûd'un rivayet ettiğine göre bu hususta Peygamber *Sallallahu aleyhi vesellem*'den bir haber gelmiş bulunmaktadır. İbn Hibban ve Hakim sahih olduğunu belirtmişlerdir. Buna göre İkrime, İbn Abbas *Radıyallahu anh*'dan şöyle dediğini rivayet etmektedir: "Bir fare geldi ve yanan fitili çekti, Peygamber *Sallallahu aleyhi vesellem*'in önünde üzerinde oturmakta olduğu seccadenin üzerine bıraktı. Bu seccadenin dirhem kadar bir yerini yaktı. Peygamber *Sallallahu aleyhi vesellem* şöyle buyurdu:

"Uyuduğunuz zaman kandilinizi söndürünüz. Şüphesiz şeytan bunun gibi birisine böyle bir işi yapmaya yol gösterir ve sonra sizi yakar."

İbn Hacer dedi ki: "Bu hadiste de yine bu emrin sebebi açıklanmakta ve fasıkcık denilen fareyi bu fitili çekmeye iten sebep açıklanmaktadır ki; o da şeytandır. İnsanın düşmanı olan şeytan bir başka düşman ile dayanışmaktadır. Diğer düşman ise ateştir. Yüce Allah, lütf-u keremiyle düşmanların tuzaklarından bizleri korusun. Şüphesiz ki O, çok şefkatli, çok merhametlidir."96[96]

Kimi ilim ehlinin naklettiklerine göre zararlı hale gelmeyeceklerinden emin olunan şeyler, bunun kapsamına girmemektedir.97[97]

2- Evlerdeki yılanların üç gün tehdit edilmedikçe öldürülmemeleri: Bundan tehditsiz olarak öldürülebilen iki tür yılan istisnâ edilir. Çünkü cinler bunların suretlerine girmez. Nitekim Muslim, Selâm bahsinde Ömer b. Nâfi'den şöyle dediğini rivayet etmektedir: Abdullah b. Ömer *Radıyallahu anh* bir gün kendisine ait yıkık bir evin yanında bulunuyordu. Bir yılan parıltısını gördü. Bu yılanı takip edin ve onu öldürün, dedi. Ebu Lübabe el-Ensarî *Radıyallahu anh* dedi ki: "Ben Rasûlullah *Sallallahu aleyhi vesellem*'i kuyruksuz olan ile sırtında iki beyaz çizgi bulunan dışında, yılanların öldürülmesini nehyettiğini dinledim. Çünkü bu iki yılan çeşidi gözleri kör eder ve kadınların karınlarındakini düşürürler."

Böylece Peygamber *Sallallahu aleyhi vesellem* evlerde bulunan yılanların bu iki tür dışında tehdit edilmeden öldürülmesini yasaklamış bulunmaktadır. Bu iki türün biri kuyruğu kısa olandır. Nadr b. Şumeyl dedi ki: Bu, yılanlardan kuyruğu kesik, mavimsi bir çeşittir. Hamile bir kadın bu yılana bakacak olursa mutlaka karnındakini düşürür. İki çizgi ise yılanın sırtında bulunan iki beyaz çizgidir.

Üç gün tehdit edilmedikçe evlerde bulunan yılanların öldürülmeyeceğinin delili ise, yine Muslim'in Selâm bahsinde kaydettiği Ebu Said el-Hudri *Radıyallahu anh*'dan şöyle dediğine dair rivayet ettiği hadistir: Rasûlullah *Sallallahu aleyhi vesellem* buyurdu ki:

"Şüphesiz Medine'de müslüman olmuş cinlerden bir kesim vardır. Her kim bunlardan evlerde kalan kimseyi görürse üç gün süreyle onu uyarsın. Eğer bundan sonra yine ona görünürse onu öldürsün. Çünkü o bir şeytandır."

Yine bu hususa daha önce kaydettiğimiz ensardan olan genç ile ilgili olay da delil teşkil etmektedir. O evinde gördüğü büyükçe bir yılanı öldürmüş, daha sonra da kendisi ölmüştü. Bu hususu Rasûlullah *Sallallahu aleyhi vesellem*'e anlattıklarında şöyle buyurmuştu:

"Arkadaşınız için mağfiret dileyiniz." Daha sonra da şunları söylemişti:

"Şüphesiz Medine'de İslama girmiş cinler vardır. Onlardan herhangi bir şey görecek olursanız üç gün süreyle onu uyarınız. Eğer bundan sonra bir daha size görünürse onu öldürünüz. Çünkü o ancak bir şeytandır."

95[95] Fethu'l-Bârî, XI, 86
96[96] Fethu'l-Bârî, XI, 87
97[97] Fethu'l-Bârî, XI, 87

ez-Zerkanî dedi ki: "Bu hadisten gencin öldürdüğü cinnin müslüman olduğu ve cinlerin onu kısas olmak üzere öldürdükleri anlaşılmaz. Çünkü kısas her ne kadar insanlarla cinler arasında meşru ise de, bunun kasten yapılması şartı vardır. Genç ise müslüman bir canı öldürmeyi kastetmemişti. O türü itibariyle şer'an öldürülmesi caiz olan eziyet verici bir varlığı katletmişti. O bakımdan bu, hata yoluyla öldürme kabilindendir. Bu sebeple daha uygun olan şöyle söylemektir: Cinlerin fasıkları haddi aşarak arkadaşları karşılığında onu öldürdüler. Peygamber *Sallallahu aleyhi vesellem* de şöyle buyurmuştur:

"Şüphesiz Medine'de İslama girmiş cinler vardır. Böylelikle aralarından müslüman olmuş kimseleri öldürmekten sakınılabilecek ve onlardan kâfir olanların öldürülmesine fırsat tanıyacak bir yol açıklamış olmaktadır."[98[98]]

Peki, uyarmak nasıl yapılacaktır? sorusuna şu şekilde cevap verilir:

Buna dair cevap Tirmizî'nin hasen olduğunu belirterek kaydettiği Ebu Leylâ'nın şöyle dediğine dair rivayettir: Rasûlullah *Sallallahu aleyhi vesellem* buyurdu ki:

"Yılan meskende görünecek olursa ona Nuh'un ahdi, Davud oğlu Süleyman'ın ahdi ile sana bize eziyet vermemeni söylüyoruz. Eğer tekrar geri gelirse onu öldürünüz."

Malik dedi ki: "Allah için ve size âhiret gününü hatırlatarak bize görünmeyiniz ve bize eziyet etmeyiniz", demesi yeterlidir. Kadı Iyad dedi ki: Zannederim bunu Muslim'in Ebu Said'den naklettiği bir rivayetten almıştır. Bu rivayette Ebu Said şöyle demektedir:

"Şüphesiz bu evlerde kalanlar vardır. Onlardan herhangi birisini görecek olursanız üç defa onları uyarınız."[99[99]]

Yılanların öldürülme yasağı Medine'deki evlere özel midir, yoksa genel midir? Bu hususta ilim adamlarının iki görüşü vardır. Hadisin zahiri uyarılmadan önce bütün evlerde yılanların öldürülmesinin nehyedildiğidir. Düzlüklerde, çöllerde ise uyarmadan öldürülürler. İbn Abdi'l-Berr bunun Medine evlerine has olduğu görüşünü tercih etmiştir.[100[100]] Ancak doğrusunu en iyi bilen Allah'tır ya, daha güçlü görünen birinci görüştür.[101[101]]

3- Akşam vakti girdiğinde çocukları dışarıya bırakmamak: Buna delil Muslim'in Sahih'inde Eşribe bahsinde kaydettiği Câbir b. Abdullah'tan gelen hadistir. Rasûlullah *Sallallahu aleyhi vesellem* buyurdu ki:

"Gece bastırdı mı yahut akşamı ettiniz mi çocuklarınızı (evde) alıkoyunuz. Şüphesiz şeytanlar o vakit etrafa yayılır. Gecenin bir bölümü geçti mi o takdirde onları bırakabilirsiniz..."

Feyzu'l-Kadîr'de dedi ki: "Gecenin bir bölümü yani karanlığı bastırdı mı, demektir. et-Tıybî dedi ki: Gecenin bir bölümünün bastırması onun bir bölümünün girmesi demektir. Burada ise akşam karanlığının uzamasının gerçekleştiği gecenin ilk saatleridir. Çocuklarınızı alıkoyunuz, buyruğu, onları yanınızda tutunuz ve dışarıya çıkmalarını engelleyiniz, demektir. Bu hususta bir teşvik (mendubluk) sözkonusudur... Zahiriler ise bunun vücub ifade ettiğini kabul ederler.

"Çünkü şeytan" ile kastedilen cinlerdir. Bir rivayette ise "şeytanın yayılması..." şeklindedir. Başındaki lam cins ifade etmek içindir. "O vakit yayılırlar" gece karardığı vakit yayılırlar, demektir. Çünkü onların geceleyin hareket etmeleri gündüze göre daha rahattır. Zira karanlık, şeytanın gücünü daha bir pekiştirir. Onların yayılmalarının başladığı vakit ise yapışabilmeleri mümkün olan herbir şeye yapışırlar. Bu sebeple onların çocuklara eziyet vermesinden korkulmuştur."

"Gecenin bir bölümü geçti mi" Bir başka rivayette "akşamın bir bölümü geçti mi" onları serbest bırakın, şeklindedir. "Onları serbest bırakın" ifadesi Buhârî'nin Sahih'inde ha harfi noktasızdır. (Onları çözün anlamına gelir.) Yine bir başka rivayette ise fethalı ve noktalı hı iledir. (Onları serbest bırakın, demek olur.) Ötreli de nakledilmiştir. Yani onları çıkıp girmekten engellemeyiniz, demek olur."[102[102]]

[98[98]] Şerhu'z-Zerkani, IV, 497
[99[99]] Şerhu'z-Zerkani, IV, 497
[100[100]] Temhid, XVI, 25
[101[101]] Bk. Şerhu'z-Zerkani, IV, 494
[102[102]] Feyzu'l-Kadîr, I, 423

Burada terekleri kesilmiş güvercinler edinmeyi teşvik etmeye dair uydurulmuş bir rivayete dikkat çekmek güzel olabilir. Buna göre bu güvercinler cinleri oyalayarak çocuklara zarar vermelerini önler. Sözkonusu bu rivayet İbn Abbas'tan Peygamber *Sallallahu aleyhi vesellem*'e isnad edilerek şöyledir: "Terekleri kesilmiş güvercinler edininiz. Çünkü onlar cinleri oyalayarak çocuklarınıza ilişmelerini önlerler."

Bu rivayetin uydurma ve Peygamber *Sallallahu aleyhi vesellem*'e isnad edilen bir yalan olma sebebine gelince, Muhammed b. Ziyad el-Yeşkuri el-Meymuni et-Tahhan'ın rivayeti oluşudur. Bu kişi hakkında Ehl-i hadisin imamı Ahmed b. Hanbel tek gözü kör bir yalancıdır, hadis uydurur, demiştir. İbn Maîn çok yalancıdır, İbnu'l-Medinî ben ondan ne kadar hadis yazdımsa hepsini attım, demiş ve oldukça zayıf olduğunu belirtmiştir. Ebu Zür'a o yalan söylerdi, demiştir. Darakutnî ise o çok yalancı birisidir, demiştir.[103[103]]

Ebu Hatim el-Bustî dedi ki: "O sika ravilere hadis uyduran kimselerdendi. Sağlam ravilerden mudal rivayetler naklederdi. Onun ancak tenkid maksadıyla kitaplarda anılması helâl olabilir. Ancak bu sanat erbabı nezdinde itibar yolu ile ondan rivayet nakledilebilir. Özellikle böyle olmayanlar nezdinde nakledilemez." Daha sonra ondan gelmiş çeşitli rivayetleri kaydeder ki, bunlardan birisi de az önce zikrettiğimiz "terekleri kesilmiş güvercinler edininiz..." rivayetidir.[104[104]]

4- Müzik ve çalgı aletlerinden yüz çevirmek: Kurtubî İsra suresinde yer alan yüce Allah'ın: *"Onlardan gücünün yettiği kimseleri sesinle yerinden oynat. Onlara karşı atlılarınla, piyadelerinle gürültü çıkararak baskın düzenle, mallarına evlatlarına ortak ol, onlara batıl vaadlerde bulun. Fakat şeytan onlara bir aldatıştan başka ne vaadeder?"* (el-İsra, 17/64) buyruğunu açıklarken şunları söylemektedir: "Âyet-i kerimede çalgı aletlerinin şarkı ve boş oyalayıcı işlerin haram kılındığına delâlet eden ifadeler vardır. Çünkü yüce Allah: *"Onlardan gücünün yettiği kimseleri sesinle yerinden oynat."* buyruğu bir görüşe göre bu demektir. Mücahid dedi ki: "Şeytanın sesi yahut fiili ve onun güzel gördüğü işlerden olan herbir şeyden sakınmak icab eder."[105[105]]

Beyhâkî, es-Sünenu'l-Kübrâ'da[106[106]] Abdullah b. Dinar'dan şöyle dediğini rivayet etmektedir: İbn Ömer şarkı söyleyen bir küçük kızın yanından geçti. Şöyle dedi: Eğer şeytan (kötülüğe sürüklemeksizin) kimsenin yakasını bırakacak olsaydı bunu bırakırdı.

İbn Ebi'd-Dünya ve Beyhâkî, Şuabu'l-İman'da İbn Mesud *Radıyallahu anh*'dan şöyle dediğini rivayet etmektedirler: Kişi bineğine binip de Allah'ın adını anmazsa bir şeytan onunla birlikte terkisine biner ve ona haydi şarkı söyle, der. Eğer güzel şarkı söyleyemiyor ise ona: Temennide bulun, der.[107[107]]

Yine İbn Ebi'd-Dünya'nın naklettiğine göre Ömer b. Abdu'l-Aziz -Allah'ın rahmeti üzerine olsun- oğlunun mürebbisine şunu yazmıştır: "Onların senin tedibin neticesinde kanaat sahibi olacakları ilk husus başlangıcı şeytan, âkıbeti Rahmanın gazabı olan lehviyâta buğzetmek olsun. Çünkü ilim bellemiş güvenilir kimselerden bana ulaştığına göre çalgı aletlerinin çalındığı yerde bulunmak ve şarkıları dinlemek ve bunları dillendirmek, suyun otu yeşerttiği gibi kalpte münafıklığı yeşertir."[108[108]]

5- Düşen lokma üzerindeki rahatsız edici şeyleri giderdikten sonra yemek: Buna delil Muslim'in Sahih'inde Eşribe bahsinde Cabir *Radıyallahu anh*'dan şöyle dediğine dair naklettiği rivayettir: Rasûlullah *Sallallahu aleyhi vesellem*'i şöyle buyururken dinledim:

"Sizden herhangi bir kimsenin herbir hali sırasında yanında şeytan bulunur. Öyle ki yemek yerken dahi onun yanında olur. Buna göre sizden herhangi birinizden bir lokma (yere)

[103[103]] Zehebi, Mizanu'l-İtidal, III, 552-553

[104[104]] el-Mecuhi, II, 250; Ayrıca bk. İbn Adi, el-Kâmil fi Duafai'r-Rical, VI, 130; Hatib Bağdadi, Tarihu Bağdad, V, 279; ez-Zürai, Nakdu'l-Menkul, s. 94

[105[105]] el-Cami li Ahkâmi'l-Kur'ân, X, 290

[106[106]] X, 223

[107[107]] ed-Durru'l-Mensur, V, 308

[108[108]] ed-Durru'l-Mensur, V, 308

düşecek olursa, onun üzerindeki rahatsızlık verici şeyleri gidersin, sonra onu yesin ve o lokmayı şeytana terketmesin. Yemeğini bitirdiği vakit de parmaklarını yalasın. Çünkü o, bereketin yemeğinin neresinde olduğunu bilemez."
Hadisi aynı şekilde İbn Hibban, Sahih'inde[109][109], Beyhâkî, es-Sünenu'l-Kübrâ'da[110][110], Ahmed Müsned'in birkaç yerinde, Abd b. Humeyd, el-Müntehâ'da[111][111], Taberânî el-Mucemu'l-Kebir'de[112][112], Ebu'ş-Şeyh Tabakatu'l-Muhaddisin bi Asbahan adlı eserinde ve başkaları rivayet etmişlerdir.
Burada "şeytan"dan kasıt cinsidir. Şeytanlardan herhangi birisine mahsus bir şey değildir. Ebu Zür'a[113][113] Şerh-u Sünen-i İbn Mâce[114][114]'de şunları söylemektedir: "Onu şeytana bırakmasın." Sözü geçen lokmanın şeytana terkedilmesi, yüce Allah'ın nimetinin bir bakıma kaybedilmesi dolayısıyladır... Diğer taraftan bu, mütekebbirlerin huylarındandır. Çoğunlukla böyle bir lokmayı almayı engelleyen kibirdir. Bu da şeytanın amelindendir."
6- Esnemeyi tutmak ve ses çıkarmamak: Buna delil Muslim'in Zühd ve rekâik bahsinde Ebu Hureyre *Radıyallahu anh*'dan naklettiği şu rivayettir: Rasûlullah *Sallallahu aleyhi vesellem* buyurdu ki:
"Esnemek şeytandandır. Buna göre sizden herhangi bir kimse esnediği takdirde gücü yettiğince kendisini tutsun."
Yine aynı bahiste Süheyl b. Ebi Salih'den şöyle dediğini rivayet etmektedir: Ebu Said el-Hudri'nin bir oğlunu babama babasından hadis nakledereк şöyle dediğini dinledim: Rasûlullah *Sallallahu aleyhi vesellem* buyurdu ki: *"Sizden herhangi bir kimse esnediği vakit elini ağzının üzerinde tutsun. Çünkü şeytan girer."*
Tirmizî de Sünen'inin Edeb bahsinde Ebu Hureyre *Radıyallahu anh*'dan rivayet ettiğine göre Rasûlullah *Sallallahu aleyhi vesellem* şöyle buyurmuştur:
"Hapşırmak Allah'tandır. Esnemek şeytandandır. Sizden herhangi bir kimse esneyecek olursa elini ağzının üzerine koysun. Eğer ah ah diyecek olursa, şüphesiz şeytan onun karnının içinden gülüyor demektir ve şüphesiz Allah hapşırmayı sever, fakat esnemekten hoşlanmaz."
Yine Tirmizî'nin Sünen'inde Ebu Hureyre *Radıyallahu anh*'dan rivayete göre Peygamber *Sallallahu aleyhi vesellem* şöyle buyurmuştur:
"Namazda esnemek şeytandandır. Herhangi bir kimse esnediği takdirde gücü yettiğince esnemesini tutsun."
Ebu İsa (Tirmizî) dedi ki: Ebu Hureyre'nin hadisi hasen, sahih bir hadistir.
İbn Hacer dedi ki: "İbn Battal dedi ki: Esnemenin şeytana izafe edilmesi, razı oluş ve isteyiş anlamında bir izafettir. Yani şeytan insanı esnerken görmekten hoşlanır. Çünkü bu insanın suretinin değişikliğe uğradığı bir haldir ve bundan dolayı o da güler. Yoksa bu esnemeyi şeytan yapmıştır, demek istemiyor. İbnu'l-Arabî dedi ki: Şâri'in şeytana nispet ettiği hoş olmayan herbir işin, şeytanın o işe vasıta oluşundan dolayı nispet edildiğini ve şâri'in meleğe nispet ettiği herbir güzel fiilin, meleğin onun vasıtası olması dolayısıyla ona nispet edildiğini açıklamış bulunuyoruz. (İbnu'l-Arabi devamla) dedi ki: Esnemek karnın dolu olmasındandır. Tembellikten neş'et eder. Bu ise şeytan vasıtasıyla olur. Hapşırmak ise gıdanın azaltılmasındandır. Bu ise insanı çalışkanlığa götürür ve bu meleğin vasıtası ile olur. Kimi ilim adamı şöyle demiştir: Esnemenin şeytana nispet edilmesi onun şehvet ve arzulara çağırmasındandır. Çünkü bu bedenin ağırlığından, gevşemesinden ve tokluktan ortaya çıkar. Maksat ise böyle bir davranışı doğuran sebebten sakındırmaktır ki, bu da alabildiğine yemek demektir."[115][115]

---

[109][109] XII, 54
[110][110] VII, 278
[111][111] s. 324
[112][112] III, 88
[113][113] Feyzu'l-Kadir, II, 350
[114][114] s. 236
[115][115] Fethu'l-Bârî, X, 613; Ayrıca bk. Suyuti, ed-Dibac ala Sahih-i Muslim, VI, 298; Suyuti, Şerhu Sünen-i İbn Mâce, s. 68; İbnu'l-Esir, en-Nihaye fi Garibi'l-Hadis, I, 204

7- Yabancı kadınla başbaşa (halvette) kalmamak: Buna Tirmizî'nin Radâ' (süt emmek) bahsinde naklettiği Ukbe b. Âmir *Radıyallahu anh*'ın Rasûlullah *Sallallahu aleyhi vesellem*'in şöyle buyurduğuna dair rivayeti delildir:
"Sakın kadınların yanına girmeyiniz." Ensardan bir adam:
"Ey Allah'ın Rasûlü kayın hakkında ne dersin", diye sordu. Peygamber:
"Kayın ölümdür" diye buyurdu.
(Tirmizî) dedi ki: Bu konu hakkında Ömer, Câbir ve Amr b. el-Âs'dan gelmiş rivayetler vardır. Ebu İsa (Tirmizî) dedi ki: Ukbe b. Âmir'in rivayet ettiği hadis hasen, sahih bir hadistir. Kadınların (yalnızken) yanlarına girmenin hoş olmayışı, anlam itibariyle Peygamber *Sallallahu aleyhi vesellem*'den rivayet edilen şu buyruğa benzemektedir:
"Bir erkek, bir kadınla halvette (başbaşa) kalırlarsa, mutlaka üçüncüleri şeytan olur."
Feyzu'l-Kadîr'de dedi ki: *"Mutlaka üçüncüleri şeytan olur."* Vesvese ile şehveti galeyana getirmekle, hayayı kaldırmakla, masiyeti güzel göstermekle üçüncüleri olur. Ta ki cima ile onları bir araya getirinceye yahutta bundan daha aşağı cimaya düşürmeye yakın cima mukaddimelerini işletinceye kadar. Buradaki yasak, haramlık bildirmek içindir. İbn Cerir de es-Sevri gibi, erkeğin hanımına ait cariyenin hanımı yokken kendisine hizmet etme hali gibi kaçınılmaz durumları istisna etmiştir."[116[116]]
Şevkânî dedi ki: Peygamber *Sallallahu aleyhi vesellem*'in *"bir erkek, bir kadınla başbaşa kalırsa mutlaka üçüncüleri şeytandır"* buyruğunda belirtilen durumun sebebi şudur: Erkek kadına karşı istek duyar. Buna sebep de onun fıtratındaki kadına meyletme arzusudur. Çünkü onun yapısında kadınla birlikte olma isteği vardır. Aynı şekilde kadın da erkeğe istek duyar... Bununla birlikte şeytan her birinin diğerine karşı isteğini galeyana getirme yolunu bulur ve neticede masiyet ortaya çıkar."[117[117]]
Selef -yüce Allah'ın rahmeti üzerlerine olsun- böyle bir halvetin tehlikesini idrâk ettiklerinden ötürü, bu işten oldukça sakınırlardı. Nitekim Ata b. Ebi Rebah -Allah'ın rahmeti üzerine olsun- şöyle demiştir: "Eğer beytu'l-mal bana emanet edilse gerçekten emin olduğumu ortaya koyarım, fakat çok çirkin bir cariyeye karşı dahi kendimden emin değilim."
Zehebî bu sözle ilgili olarak şunları söylemektedir: "Derim ki -Allah'ın rahmeti üzerine olsun- gerçekten doğru söylemiştir. Çünkü hadiste şöyle buyurulmuştur: *"Dikkat edin! Sakın bir erkek, bir kadınla başbaşa kalmasın. Çünkü şüphesiz onların üçüncüleri şeytandır."*[118[118]] Hadisi Ahmed, Tirmizî Fiten bahsinde ve Hâkim rivayet etmiş olup, Hakim sahih olduğunu belirtmiş, bu hususta Zehebi de ona muvafakat etmiştir.
8- Kadının oldukça zaruri bir hal olmadıkça evinden çıkmaması: Tirmizî'nin Sünen'inde Redâ' bahsinde Abdullah b. Mesud'dan rivayete göre Peygamber *Sallallahu aleyhi vesellem* şöyle buyurmuştur: *"Kadın avrettir. O dışarı çıkacak olursa şeytan da ona baktırır."*
Ebu İsa (Tirmizî) dedi ki: Bu hasen, garip bir hadistir. Elbânî -yüce Allah'ın rahmeti üzerine olsun- hadisin sahih olduğunu söylemiştir.
İbn Huzeyme Sahih'inde[119[119]] geçen hadisi rivayet etmiş ve sonunda şunu da eklemiştir: "Kadının Rabbinin rızasına en yakın olacağı hal, o evinin içinde ikenki halidir." Yine bu fazlalığı buna yakın ifadelerle İbn Hibban da[120[120]] rivayet etmiştir. Taberânî, el-Mu'cemu'l-Kebir'de[121[121]] rivâyeti şöylece zikretmektedir: *"Şüphesiz kadın avrettir ve o evinden dışarı çıktı mı şeytan ona baktırır. Kadın da: Beni kim gördüyse beni beğendi, der. Kadının yüce Allah'a en yakın olduğu hali evinin içinde olduğu haldir."*
Feyzu'l-Kadîr'de dedi ki: "Şeytan ona baktırır." Yani onu saptırmak yahut onun vasıtasıyla başkalarını saptırmak için ona bakılmasını sağlar. Böylelikle onlardan birini ya da ikisini

---

116[116] Feyzu'l-Kadîr, III, 78
117[117] Neylu'l-Evtar, VI, 231
118[118] Siyeru A'lâmi'n-Nübelâ, V, 88
119[119] İbn Huzeyme, Sahih, III, 93
120[120] İbn Hibban, Sahih, XII, 413
121[121] Taberânî, el-Mu'cemu'l-Kebir, IX, 295

fitneye düşürür... Tıybî dedi ki: Hatıra gelen mana şudur: O evinde bulunduğu sürece şeytanın onu günaha sokma yahut insanları günaha sürükleme ümidi yoktur. Dışarı çıktı mı kadın hakkında da, başkaları hakkında da bu ümide kapılır. Çünkü kadın onun ağlarıdır ve ağlarının en büyüğüdür."

En ufak bir tereddüdün bulunmadığı hak şu ki; İslâm müslüman kadını evinde oturmaya çağırmıştır. Çünkü bu yolla kadının iffeti korunur, hayası muhafaza edilir. Onun sebep olacağı fitneler ve onun fitneye maruz kalması önlenir. Bundan dolayı selef, kadının evinde kalmasını teşvik etmiştir. Onun evinde namazı kılmasının mescidde namaz kılmasından hayırlı olduğunu belirtmişlerdir. Sevrî dedi ki: "Yaşlı dahi olsa kadın için evinden hayırlısı yoktur."[122][122]

Aynı şekilde: "Ben bugün kadınların bayramlara çıkmalarını dahi hoş görmüyorum" demiştir.[123][123]

İbnu'l-Mübarek dedi ki: "Ben bugün kadınların bayramlara çıkmalarını hoş görmüyorum. Şayet kadın mutlaka çıkmak isterse kocası ona temizlik hallerinde çıkmasına izin versin ve süslenmesin. Eğer ancak böyle çıkmakta direnirse bu sefer kocanın onu bu işten alıkoyma hakkı vardır."[124][124]

Ebu Hanife dedi ki: "Bayramlarda dışarı çıkmaları için kadınlara ruhsat verilirdi. Bugün ise ben bunu hoş görmüyorum. Onların cuma namazlarında bulunmalarını da, farz namazları cemaatle kılmalarını da hoş görmüyorum. Yaşlanmış kadının yatsı ve sabah namazlarında bulunmalarına ruhsat veriyorum. Bunun dışındakilerinde ise hayır."[125][125]

Bu sözleri bu imamlar kendi dönemleri hakkında söylemektedirler. Ya bizim bu zamanımızı, zamanımızdaki kadın fitnesini, müslüman ülkelere fâsıkların kadınlar sebebiyle türlü fitnelere düşüren yolları celbettiklerini görselerdi ne derlerdi? Allah yardımcımız olsun.

Ticaret Ve Pazarlara Girmek

1- Ticaret yapanların sadaka vermeye dikkat etmeleri: Buna delil Tirmizî'nin Sünen'inde Buyü (alış-veriş) bahsinde Kays b. Ebi Gareze'nin şöyle dediğine dair kaydettiği rivayettir: Rasûlullah *Sallallahu aleyhi vesellem* bizim yanımıza çıkıp geldi. O sırada bizler "simsarlar" diye adlandırılırdık. Şöyle buyurdu:

"Ey tüccar topluluğu, şüphesiz şeytan ve günah alışverişte hazır bulunurlar. O bakımdan alışverişinide(n ayrıca) sadaka veriniz."

Ebu İsa (Tirmizî) dedi ki: Kays b. Ebi Gareze'nin hadisi hasen, sahih bir hadistir. Bunu Mansur, el-A'meş, Habib b. Ebi Sabit ve birden çok kişi Ebu Vâil'den, o Kays b. Ebi Gareze'den diye rivayet etmişlerdir. Kays'ın, Peygamberden, diye bunun dışında yaptığı bir rivayeti olduğunu bilmiyorum.

"Semâsire: Simsarlar"ın tekili "simsar" lafzıdır ki; bu da belli bir karşılık ile başkasının malını satan kimse demektir.

2- Kişi önemli bir ihtiyaç olmaksızın çarşı-pazara gidip gelmekten sakınmalıdır. Çarşıya gidecek olursa ihtiyacını görür görmez hızlıca çıkmalıdır. Muslim, Sahih'inde Fedailu's-Sahabe bahsinde rivayet ettiğine göre Mu'temir b. Süleyman dedi ki: Babamı bize şöyle derken dinledim: Bize Ebu Osman, Selman'dan naklen dedi ki: "Eğer gücün yeterse sakın pazara ilk giren ve oradan en son çıkan kişi sen olma. Çünkü orası şeytanın savaştığı yerdir ve bayrağını oraya diker..."

---

[122][122] Temhid, XXIII, 402
[123][123] Temhid, XXIII, 402
[124][124] Temhid, XXIII, 402
[125][125] Temhid, XXIII, 402

Nevevî der ki: "Pazar hakkında: "Orası şeytanın savaş alanıdır" demesi ile ilgili olarak dilbilginleri şöyle demişlerdir: "Ma'reke: savaş alanı" kahramanların birbirleri ile döğüşmeleri dolayısıyla savaş yerinin adıdır. Pazar ve şeytanın pazardakilere yaptıkları ve onlara verdiği zarar savaşa benzetilmiştir. Buna sebep ise çarşı-pazarlarda kandırmak, hile yapmak, yalan yeminler, fâsid akitler, kardeşinin yaptığı alışveriş üstüne alışveriş yapmalar, onun pazarlık yaptığı bir şeyi pazarlık etme, ölçü ve tartıların hileli ve eksik yapılması çokça görüldüğünden ötürüdür. "Şeytan oraya sancağını diker" ifadesi de onun orada kalıcı olduğuna ve yardımcılarının insanları birbirlerine karşı kışkırtmak ve sözü geçen bu kötülüklerle benzerlerini işlemeye itmek için toplandıklarına işarettir. O halde çarşı-pazar hem onun, hem de onun yardımcılarının yeridir."[126][126]

Kurtubî dedi ki: Bu hadis özellikle erkeklerin kadınlar ile birlikte karıştıkları bu dönemlerde[127][127] pazarlara girmenin mekruh olduğuna delildir. Alimlerimiz de böyle demişlerdir. Çarşı-pazarlarda batıl çoğalıp, oralarda münkerler ortaya çıkınca dinde fazilet sahibi ve kendilerine uyulan kimselerin oralara girmeleri mekruhtur. Bu onların Allah'a isyan olunan yerlerde bulunmaktan uzak bir şekilde temiz kalmaları içindir. Dolayısıyla yüce Allah'ın çarşı-pazarda bulunmak ile müptela kıldığı kimselerin hatırına şeytanın ve askerlerinin bulunduğu bir yere girdiğini hatırlaması ve eğer orada kalacak olursa helak olacağını unutmaması gerekir. Kimin durumu böyle olursa kendisi için zaruri olan miktar kadarıyla orada bulunur, böylece bunun kötü akıbetinden ve onun belasından korunmaya çalışır."[128][128]

Yolculukta

1- Yolculuk yapanın yolculukta beraberinde iki ve daha çok kimse bulunmasına özen göstermelidir. Çünkü İbn Huzeyme, Hakim, Tirmizî, es-Sünenü'l-Kübrâ'da Beyhakî, Ebû Dâvûd, Muvatta'da Malik, Müsned'de Ahmed'in rivayet ettiğine göre Amr b. Şuayb babasından, o dedesinden; Peygamber *Sallallahu aleyhi vesellem* şöyle buyurmuştur:

"Bir binici şeytadır. İki binici iki şeytandır. Üçü ise kafiledir."

Ahmed'in lafzı bu şekildedir. el-Fethu'r-Rabbânî'de hadisin hasen olduğunu belirtmektedir.[129][129]

İbn Kuteybe hadisin manası hakkında şunları söylemektedir: "Nasıl ki bir hırsız ve yırtıcı hayvan bir kişiyi gözleri kesiyorsa, şeytanın da gözü bir kişiyi keser. Bu sebeple tek başına yola çıkarsa belâya maruz kalacağından bir şeytan demektir. İki binici ise iki şeytandır. Çünkü herbirisi böyle bir şeye maruzdur. Çünkü bunların herbirisi yolculukta tek başına kalmayı seçtiğinden ötürü şeytanın yolunu izlemiş olur."[130][130]

Peygamber *Sallallahu aleyhi vesellem*'in: *"Üç kişi ise bir kafiledir"* diye buyurması bu şekilde yalnızlığın ortadan kalkması, ünsiyetin meydana gelmesi ve başkalarının onlara zarar verme ümitlerinin kesilmesinden ötürüdür.

Bu Peygamber *Sallallahu aleyhi vesellem*'in Ebu Bekr *Radıyallahu anh* ile beraber iki muhacir olarak çıkmaları ile çelişmemektedir. Buna sebep ise, müşriklerin kendilerine zarar vereceklerinden korkmaları yahutta yolculukta tek başına yolculuk yapmasının mekruh

---

[126][126] Nevevî, XVI, 7

[127][127] Bu sözleri Kurtubi kendi zamanı hakkında söylemektedir. Ya bizim zamanımızı görseydi neler söylerdi?

[128][128] el-Cami li Ahkami'l-Kur'an, XIII, 16

[129][129] VI, 53

[130][130] Şerhu'z-Zerkânî, IV, 500

olmayışı, onun özelliklerinden olmasıdır. Çünkü bu o başkasından farklı olarak şeytanın şerrinden emniyet altında idi. Nitekim Hafız el-Irakî de böyle demiştir.
Peygamber *Sallallahu aleyhi vesellem*'in haberciyi tek başına göndermesi ise, onunla gönderilen haberin ulaştırılmasında süratin gerekli oluşundan dolayıdır. Bununla birlikte ona yolda göreceği arkadaşlarla birlikte yol almasını da emrederdi. Buna göre çelişki olduğu iddiasında bulunan birtakım sapıkların iddiaları da çürütülmüş olmaktadır.[131[131]]

2- Yolculuk ve benzeri hallerde herhangi bir yerde konaklama esnasında vadilere ve yollara dağılmayı terketmek ve birarada bulunmaya dikkat etmek:
Ebû Dâvûd, Sünen'inin Cihad bahsinde rivayet ettiğine göre Ebu Salebe el-Huşeni *Radıyallahu anh* dedi ki: İnsanlar bir yerde konakladıkları vakit vadilere ve dağ yollarına dağılırlardı. Rasûlullah *Sallallahu aleyhi vesellem* şöyle buyurdu:
"Sizin bu dağ yollarına ve vadilerine dağılma haliniz var ya; şüphesiz bu haliniz şeytandandır." (Ebu Salebe) dedi ki: "Artık bundan sonra bir yerde konakladılar mı mutlaka birbirlerine yakın olurlardı. Öyle ki üzerlerine bir örtü bırakılacak olursa hepsini kapatabilirdi."
Hadisi aynı şekilde İbn Hibban Sahih'inde[132[132]], Hakim de sahih olduğunu belirterek[133[133]] ve Beyhâkî es-Sünenü'l-Kübra'da[134[134]] rivayet etmişlerdir. Avnu'l-Mabud'da "sizin bu dağılmanız şeytandandır" lafzının manası "Allah'ın dostlarını korkutmak ve düşmanlarını harekete geçirmek için..." diye açıklamıştır.

131[131] Feyzu'l-Kadir, IV, 44
132[132] VI, 408
133[133] II, 126
134[134] VII, 210